Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, цхьаьнакхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХАХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувла 1923 шера дуьйна • ШИНАРА, 18 январь, 1977 шо • № 8 (5675). • Мах 2 кеп.

Социалистически яхьах дуккхаха пайда эца гIерта, цуьнгахула мах а ловзош, коммунистически къинхьегаман дисциплина чIагIъян, къахьегаман производительность а, мехкан экономически из дIахо чIагIбара дукха, халкъа дахара хьал-торо хаддаьнза айвра, къахьегамхой коммунистически уйла йолаш хьалкхиабелга тоадара, вахара социалистически хьисап дегIадоаладара дукха пайда эца.

(КПСС ЦК, СССР Министрийн Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сонан тIара).

СИЙЛЕ ХИЙЛА ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ!

ЛакхагIа айе Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна йоаржаяьча социалистически яхьа байракх!

1976 ШЕРА ЛЕЛАЯЬЧА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬА ИТОГАШ Ю

Нохч-ГIалгIайчоь хьалхара [illegible] боль беча къахьегамхоша КПСС XXV съезда решенеш кхочуш а еш [illegible] кхоачашдаьд пятилетка хьалхара шера пачхьалкхенга ялат, бьаьцадарш, хоартол, сом, комсаш, шура, тха дахкара тIеийна кийна доккалгIдола социалистически декхараш. Республика къахьегамхоша Л. И. Брежнева дайтача кхайкхамах лерамос деган айдаьча [illegible] лелаберашея хьайбаш лелабераши дика лард [illegible] дIайийна хIанар дика хьувкъаарах хьайбай продуктивность лакхъяреш, [illegible] боахама продукци дукхагIа яккхарах кийтъяреш.

КПСС обкома бюрос, республика Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо чакхдьенча 1976 шера балха итогаш а яьй, яхье котало яьккхараш белгал а яьй.

ПРОИЗВОДСТВА ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЛАКХЪЯРАХИ БАЛХА ДИКАЛ ТОАЯРАХИ

Производства эффективность балха дикал лакхъяра, шорта боахама продукташ дукхагIа яхарах кийтъярах 1976 шера пачхьалкхен заданеш толамца кхоачашъяра йоаржаяьча яхье котало яьккхараш лаьрхIий районаш:

ШЕЛКОВСКОЙ, АЧХОЙ-МАРТАНОВСКИ

ШЕЛКОВСКОЙ РАЙОНО (КПСС райкома секретарь В. Г. Табахкова, райисполкома председатель В. И. Земсков) кхоачашъяьй пачхьалкхенга ялат дохкара хьакъбоахама плав 115 процент, сом — 206, комсаш — 149, шура — 103, дулх — 101, тха — 123 процент 1971—1975 шерашка юкъера лаьрхIача хIара шера хиначуница нийсдича дукхагIа дехкад ялат 11 процент, сом — 1,2-за, комсаш — 58 процент, шура — 13, дулх — 8, тха — 13 процент.

Районо кхоачашдаьд ялат, ялатабобови культураш, комсаш, сом хьувкъебира, доахана продуктивноста, цхьан устагIана тIера тха дахкара, бIаь жийна тIехьа Iоахарий кхедара социалистически декхараш.

УРУС-МАРТАНОВСКИ РАЙОНА МИЧУРИНА ЦIЕРАГIА СОВХОЗ (директор В. Зелимханов, парторганизаце секретарь М. Сахаев). Кхоачашъяьй пачхьалкхенга ялат дохкара хьакъбоахама плав 175 процент, шекара свекла — 161, сом — 127, шура — 142, дулх — 157 процент. 1971—1975 шерашка юкъера лаьрхIача хIара шера хиначуница нийсдича дукхагIа дехкад ялат 20 процент, шекара свекла — 18, бьаьцадараш — 11, сом — 36, шура — 16, дулх — 40 процент. Кхоачашдаьд ялат, ялатабобови культураш, сом, шекара свекла хьувкъаара, доахана продуктивноста социалистически декхараш.

АЧХОЙ-МАРТАНОВСКИ РАЙОНО (КПСС райкома къаьхьара секретарь А. Т. Харимов, райисполкома председатель М. М. Керимов) кхоачашъяьй пачхьалкхенга ялат доккара хьакъбоахама плав — 111,9 процент, шекара свекла — 128,6, бьаьцадараш — 114,1, шура — 101, дулх — 103,7, тха — 119 процент. 1971—1975 шерашка юкъера лаьрхIача хIара шера хиначуница нийсдича дукхагIа дехкад ялат 29 процент, шекара свекла — 18,6, бьаьцадараш — 14,1, дулх — 3,7 процент. Кхоачашдаьд ялат, ялатабобови культураш, шекара свекла хьувкъаара социалистически декхараш.

Боахамашта юкъе котало яьккхарех лаьрхIай:

НАУРСКИ РАЙОНА «КРАСНОЕ ЗНАМЯ» ЯХА КОЛХОЗ (председатель М. М. Чочаев, парторганизаце секретарь В. С. Бахтиков). Пачхьалкхенга ялат дохкара хьакъбоахама плав кхоачашъяьй 101,1 процент, бьаьцадараш — 137,8, сом — 155,5, комсаш — 261, шура — 126,5, дулх — 160,6, тха — 112,6 процент. 1971—1975 шерашка юкъера лаьрхIача хIара шера хиначуница нийсдича дукхагIа дехкад ялат 29 процент, шекара свекла — 18,6, бьаьцадараш — 14,1, дулх — 3,7 процент.

ШЕЛКОВСКОЙ РАЙОНА «КОМИНТЕРН» ЯХА КОЛХОЗ (председатель Н. А. Юшков, парторганизаце секретарь П. Г. Коломенский). Кхоачашъяьй пачхьалкхенга ялат доккара хьакъбоахама плав 105 процент, сом — 164, комсаш — 212, шура — 107, дулх — 101, тха — 124 процент. 1971—1975 шерашка юкъера лаьрхIача хIара шера хиначуница нийсдича дукхагIа дехкад ялат 7 процент, сом — 14, комсаш — 25, шура — 10, тха — 16 процент. Кхоачашдаьд ялат, сом, комсаш хьувкъаара, доахана продуктивноста, цхьан устагIана тIера тха дахкара, бIаь жийна тIехьа Iоахарий кхедара социалистически декхараш.

НАЗРАНОВСКИ РАЙОНА «ОКТЯБРА 40 шу» ЯХА СОВХОЗ (директор А. Д. Дзейгов, парторганизаце секретарь Х. Арчаков). Пачхьалкхенга ялат дохкара хьакъбоахама плав кхоачашъяьй 100 процент, шекара свекла — 126,7, дулх — 111,1, шура — 121, тха — 109 процент. 1971—1975 шерашка юкъера лаьрхIача хIара шера хиначуница нийсдича дукхагIа дехкад дулх — 11,1 процент, шура — 19, тха — 9,4 процент. Кхоачашдаьд ялати шекара свеклаш хьувкъаара социалистически декхараш.

ХЬАЖКIАШИ ДУГЕН ХЕДЕЧА БЕЛГАЛБАЬННАРАШ

Ялат хьувкъадара, чуьнара, хьажкIашин дуген кхиамахьа а дика а чуйина даккхара лелабеча яхье хьалхара моттиг яьккхай:

Сунжански района «Путь к коммунизму» яхача колхозерча Л. Н. Лебеденко мехотрядо. 270 гектар долча кхой тIара план 38-болаш гектара тIара 56,3 центнер фуалъьюха хьажкIаш чуйиной коллективо, 20 балха дийнахьа уж чуйина яьккхай. Отряда хьожаьй КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота, 1000 сом ахчан преми, аргIа йоацаш йолха «Жигули» яха автомашина.

ШоллагIа моттиг яьккхай: Грозненски района «Атагинский» яхача совхозерча Ш. Гайтамировна механизированни звенос. План 27, декхараш 30 центнер йолаш 130 гектарах хIаране тIара 56,3 центнер фуалъьха хьажкIаш чуяхий, 20 балха дийнахьа хьувкъаш чуйина бьаьккхиб. Коллективана хьожаьй КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота, 500 сом ахчан преми, аргIа йоацаш йолха «Москвич» яха автомашина.

КхоалагIа моттиг яьккхай: «Шалинский» яхача совхозерча С. Аппрсултанова механизированни отрядо. План 28, декхараш 35 центнер йолаш 150 гектарах хIаране тIара 54,1 центнер фуалъьха хьажкIаш чуяхий. 19 балха дийнахьа хьувкъаш чуйиниб. Отрядана хьожаьй КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамота, 500 сом ахчан преми, аргIа йоацаш йолха «Москвич» яха автомашина.

Эттара лакхагIа хьокхамаш долча, хьажкIаши дуген чуэцача белгалваьннача итт комбайнера КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамотий еннай, царна хьожаьй аргIа йоацаш йолха «Жигули» яха ялх автомашина «Москвич» яха йиъ автомашина.

Белгальлий дика болх баь, хьажкIаш чуэцара юкъе эза хилаш «Сельхозтехника» республиканска объединение механизированни уборочно-транспортни отрядашта хьалхалетта механизатораши.

«Сельхозтехника» районий объединенейарчу Грозненски объединеце уборочно-транспортни отрядо чуйиний Грозненскии Назрановскии районашка 936 гектара тIара ялатийна лаьрхIа хьажкIаш, чуэлнад 2860 тонн ялата 10192 тонн мошк доакъарах.

Шалински объединене уборочно-транспортни отрядо шоай района боахамашка чуйиний 783 гектара тIара хьажкIаш, чуэцнаш 3041 тонн ялата 4893 тонн моша доакъара. Урус-Мартановски объединене уборочно-транспортни отрядо Урус-Мартановскии Назрановскии районий боахамашка 743 гектара тIара 3663 тонн хьажкIаш 7821 тонн моша доакъара чуйинад.

Цу отрядашта еннай КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамотиш, царна хьожаьй аргIа йоацаш йолха «Жигули» яха автомашинаш.

Белгалваьна хьажкIаш чуэцача эттара лакхагIа хьокхамаш долаш болх баь «Сельхозтехника» яха тракторист.

КОТАЛО ЯЬККХА СВЕКЛАШ ЛЕЛАЕРАШ

1976 шера шакара свекла дукхагIа яккхарах кийтъярах йоаржаяьча яхье котало яьккхар лаьрхIай:

УРУС-МАРТАНОВСКИ РАЙОН

Урусмартановцаша 1930 гектарах хIаране тIара 276 центнер овлаш дьахад. План 40,5 эзар, декхараш 46 эзар тонн йолча пачхьалкхенга еххай 53,2 эзар тонн свеклаш.

Боахамашта юкъе котъамаьй:

Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» яха совхоз. 220 гектарах хIаране тIара самашкиншаша чуэлнад 377 центнер мерза овлаш. План 5 эзар, декхараш 5,5 эзар тонн йолча пачхьалкхенга еххай 8,3 эзар тонн. Цар хьалхара моттиг яьккхай.

Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхозо 480 гектарах хIаране тIа 289 центнер свекла хьалкхеньй. План 10 эзар, декхараш 10,5 эзар тонн йолча пачхьалкхенга еххай 13,9 эзар тонн. Цу боахамо шоллагIа моттиг яьккхай.

Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» яхача совхозо 600 гектарах хIаране тIара 258 центнер шекара свекла яьккхай. План 12 эзар, декхараш 13 эзар тонн йолча пачхьалкхенга еххай 15,5 эзар тонн.

Дика болх баьб яьна белгальвьхай Урус-Мартановски района «Гойтинский» яха, Мичурина цIерагIа совхозаш, «Ермоловский» яха грозненски, «Октябри 40 лет» яха назрановски совхозаш.

ХЬАЛХА ЛАТТА КОМСАШ ЛЕЛАЕРАШ

Шийн хаддахьа а дика а комсаш чуэцара, уж яхарех кийтъерех дукха кьржача республиканска яхье хьалхара моттиг яьккхай.

НАУРСКИ РАЙОНО

Комсаш 28 балха дийнахьа чу а йий уж пачхьалкхенга йохкара плав 143 процент кхоачашдьй по, декхараш — 140 процент. ПланагIа 53,7 эзар тонн, хIаьта тIаьйцача декхараш 55 эзар тонн гулъя езача гулдьраш 76,2 эзар тонн комсаш а.

Яхье котъаьнначоа еннай КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота.

Белгалваьла Гудермесски Шелковскийе районий комсаш лелераша дика болх бар.

Хьалхара моттиги 1,5 эзар сом премий еннай «Наурский» яхача комсий совхоза, цо 27 балха дийнахьа чуйиний комсаш, хIаьта уж пачхьалкхенга йоккара плав 175,4 процент кхоачаши а яьй.

ШоллагIа моттиги 1,2 эзар сом премий хьожаьй Кирова цIерагIча комсий совхоза. Цо 27 дийнахьа чуйина яьай комсаш, хIаьта уж пачхьалкхенга йохкара плав 164,2 процент кхоачаш а яьй.

КхоалагIча моттиге а «Новогрозненский» яха комсий совхоз, цо 15 балха дийнахьа чуйиний комсаш, уж пачхьалкхенга йохкара плав 143,8 процент кхоачаш а яьй. Совхоза хьожаьй эзар сом премий.

ЙиъалагIа моттиги 900 сом премий еннай «Советская Россия» яхача комсий совхоза, цо 28 балха дийнахьа чуйиний комсаш, хIаьта уж пачхьалкхенга йохкара плав 164 кхоачаш а яьй.

ПхелагIа моттиг яьккхай «Бурунный» яхача комсий совхозо. 23 балха дийнахьа чуйиний цо комсаш, пачхьалкхенга комсаш йохкара плав 140,9 процент кхоачаш а яьй. Совхоза еннай 700 сом премий.

Лакхехьа белгалдаьча боахамашта ниттта еннай КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ.

Хьалха латтача пхе отделенена еннай КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ, царна хьожаьй ахчан премиш.

Царна юкъе хьалхара моттиг хьожаьй Кирова цIерагIча комсий совхоза № 1 йолча участкана. 27 балха дийнахьа комсаш чуйина яьлар участко, комсаш дIалларе плав 203 процент кхоачаш а йир. Участкана еннай 900 сом премий.

ШоллагIа моттиг яьккхай «Новогрозненский» яхача комсий совхоза № 2 йолча отделене, 15 балха дийнахьа комсаш чуйина яьккхай цо, уж пачхьалкхенга йохкара плав 183,7 процент кхоачаш а яьй. Отделенена еннай 700 сом премий.

КхоалагIа моттиги 500 сом премий хьожаьй «Наурский» яхача комсий совхоза № 1 йолча отделенена, пачхьалкхенга комсаш дIалларе плав 172 процент кхоачашъяьй цо.

ЙиъалагIа моттиг яьккхай «Братский» яхача комсий совхоза № 2 йолча отделене. 18 балха дийнахьа комсаш чуйина яьлар цо, хIаьта комсаш дIалларе плав 145 процент кхоачаш а йир. Отделенена хьожаьй 400 сом премий.

ПхелагIа моттиги 300 сом премий яьккхай «Авангард» яхача комсий совхоза № 1 йолча отделене. 20 балха дийнахьа чуйиний цо комсаш, хIаьта уж дIалларе плав 133 процент кхоачаш а йир.

КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ еннай хьалха латтача бригадашта. Царна юкъера хьалхара моттиг хьожаьй «Наурский» яхача комсий совхоза № 27 йолча бригадана (бригадир Н. М. Щетинин). 21 балха дийнахьа чуйиний цо комсаш, хIаьта уж пачхьалкхенна дIалларе 225 процент кхоачаш а йир. Цунна еннай 900 сом премий.

ШоллагIа моттиги 700 сом премий хьожаьй «Новогрозненский» яхача комсий совхоза № 2 йолча бригадана (бригадир Б. А. Насуханов), 15 балха дийнахьа комсаш чуйина яьлар цо, уж дIалларе плав 212,6 процент кхоачаш а еш.

КхоалагIа моттиги 500 сом премий хьожаьй «Советская Россия» яхача комсий совхоза № 8 йолча бригадана (бригадир А. А. Гусанов), цо 22 балха дийнахьа чуйиний комсаш, хIаьта уж 211 процент кхоачаш а йир.

ЙиъалагIа моттиг яьккхай «Гребенской» яхача комсий совхоза № 1 йолча бригада (бригадир И. И. Иванов), 24 балха дийнахьа чуйиний цо комсаш, хIаьта комсаш дIалларе плав 202 процент кхоачаш а йир. Цунна хьожаьй 400 сом премий.

ПхелагIа моттиг хьожаьй «Знаменский» яхача комсий совхоза № 1 йолча бригадана (бригадир М. Усманова), 20 балха дийнахьа комсаш чуйина яьлар бригада, уж дIалларе плав 170 процент кхоачаш а еш. Цунна хьожаьй 300 сом премий.

ЯлхалагIа моттиги 250 сом премий хьожаьй «Коминтерн» яхача колхоза № 2 йолча бригадана (бригадир Е. А. Янук), 16 балха дийнахьа чуйиний цо комсаш, хIаьта уж дIалларе плав 167 процент кхоачаш а йир.

ВорхIалагIа моттиги 200 сом премий хьожаьй «Красный пахарь» яхача колхоза бригадана (бригадир Н. Г. Иващенко), 20 балха дийнахьа чуйиний цо комсаш, хIаьта уж пачхьалкхенна дIалларе плав 140,7 кхоачаш а йир.

Хьувкъаш чуэцача эттара дикагIа дола хьокхамаш гойтача комсаш лелераьшта еннай КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ. Хьалхара моттиг хьожаьй А. Насухановайна, «Новогрозненский» яхача комсий совхоза бригадана. АргIа йоацаш «Жигули» яха автомашина эза бокъо еннай цунна.

ШоллагIа моттиг яьккхай Н. Я. Удовиченкос, «Наурский» яхача комсий совхоза трактористо. АргIа йоацаш «Москвич» яха автомашина эза бокъо еннай цунна.

КхоалагIа моттиг хьожаьй Д. Исрапилована, Кирова цIерагIча комсий совхоза трактористо. АргIа йоацаш «Запорожец» яха автомашина эза бокъо еннай цунна.

Хьувкъаш чуэцача хьинаре дакъа лаьцарах яхье котальнача 12 сага еннай КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ, хIаьта сагоIача цIеношка баха а туристически наькъагIа баха а мах боцаш путевкаш еннай. Хьувкъаш чуэцача хьалхе яьккхача 7 сага еннай КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ.

Пачхьалкхенга бьаьцадараш сомии бохкара тIаьйна декхараш толамо кхоачашдарах КПСС обкома, республика Министрий совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ еннай Ачхой-Мартановски района «Урожайный» яхача совхоза № 1 йолча бригадана (бригадир Б. Д. Эдильханов), Ачхой-Мартановски района «Бамутский» яхача совхоза № 2 йолча бьаьцадараш лелайеча бригадана (бригадир К. Хашанов). «Родина» яхача совхоза № 2 йолча бьаьцадараш лелайеча бригадана (бригадир И. И. Песилова). Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза № 3 йолча бьаьцадараш лелайеча бригадана (бригадир Х. А. Амриев), Грозненски района «Пригородный» яхача совхоза № 6 йолча бьаьцадараш лелайеча бригадана (бригадир Т. Гуляева), Сунженски района «Победа» яхача колхоза № 1 йолча бьаьцадараш лелайеча бригадана (бригадир Е. Д. Бубликова), «Родина» яхача совхоза № 3 йолча сом лелайеча бригадана (бригадир Т. П. Исупова).

Бьаьцадараши сомии чуэцача хьинаре дакъа лаьцарах, социалистически декхараш кхоачашдеча эттара доккхагIа толамаш дахарах хьалхе лелаеча 36 сага еннай КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташи маьхера совгIаташи.

ДИКАГIОЛА ХЬАЙБАШЛЕЛАДЕРАШ

1976 шера хьайбай продукташ дукхагIа яхарех кийтъярех дукха кьржача социалистически яхье котъаьнний

ШЕЛКОВСКОЙ РАЙОН

Кхы тIаьхка заданеш а йолаш дулх эзара юкъарча боарама план 101 процент кхоачашъяьй районо, шура — 106, тха — 123 процент. Хьайбаш 2,6 процент дебаделга Iалашдаьд, цу дакъе доахаш — 3,6 процент; хьакхарч — 32,3 процент, хIаьта жа — 8,1 процент.

Шелковской района хьожаьй КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа кара-кара тела ЦIе байракх.

Белгалдаьккхед Наурски, Ачхой-Мартановски, Назрановски, Сунженски, Шалински, Урус-Мартановски районаша дика болх баьлга. Цар дегIадоаладаьд хьайбай продукташ кийчъелга, дулх, шура, фуаш, тха дохкара пачхьалкхен плав кхоачашъяьй.

СОМИ БАЬЦАДААРАШИ КХЕДАРА ГОВЗАНЧАШ

Бьаьцадараши соми дукхагIа баккхар дукха, хIаьта уж пачхьалкхенга бохкара социалистически декхараш кхоачашдар дукха кьржача яхье дикагIа хьокхамаш гойтача районашта еннай КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ.

Хьалхара моттиги 3000 сом премий яьккхай:

СУНЖЕНСКИ РАЙОНО

Пачхьалкхенга бьаьцадараш дохкара план 110 процент, сом бохкара план 138 процент кхоачашъяьй цо. 32 эзар тонн бьаьцадараш дIадала дош дейнача районо дIаденнад 34 эзар тонн, 11 эзар тонн сом дIабала дош денача дIабеннар 13,4 эзар тонн ба.

ШоллагIа моттиг яьккхай:

АЧХОЙ-МАРТАНОВСКИ РАЙОНО

Бьаьцадараш кийчдара план — 114 процент кхоачашъяьй цо, сом кийчбара план — 118 процент. 26,6 эзар тонн бьаьцадараш дIадала дехкар тIаьйцача районо дIаделар 29,5 эзар тонн, декхарегIа 11 эзар тонн сом дIабала безаш хиначча дIабелар 12,1 эзар тонн. Района хьожаьй 2000 сом премий.

Бьаьцадараш дохкара план толамо кхоачашъярах белгалъяьхай Урус-Мартановски, Наурский, Малгобекски, Надтеречни районаш, сом бохкарах — Грозненски, Шалински районаш.

Боахамашта юкъе хьалхара моттиги 2 эзар сом премий хьожаьй Ачхой-Мартановски района «Новосельский» яхача совхоза, хьожаьйча фондех совгIа грузовой автомобиль эза бокъо еннай цунна. Пачхьалкхенга бьаьцадараш дохкара план — 151 процент кхоачашъяьй цо, сом бохкара план — 157 процент. ДекхарегIа 6,1 эзар тонн бьаьцадараш дохка дезаш хиначча 5,5 эзар тонн дехкад, декхарегIа 2,5 эзар тонн сом бохка безаш хиначча 3,1 эзар тонн бехкаб.

ШоллагIа моттиг яьккхай Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозо. Бьаьцадараш кийчдара план 189 процент кхоачашъяьй цо, сом кийчбара план — 117 процент. ДекхарегIа 1700 тонн дIаяла езача дIаеннай 2836 тонн бьаьцадараш, декхарегIа 1550 тонн сом дIабала безаш хиначча дIабелар — 1758 тонн. Хьожаьча фондех совгIа колхозита йохкартъя грузовой автомашин.

КхоалагIа моттиг яьккхай «Урожайный» яхача совхозо. Бьаьцадараш дохкара план 128 процент кхоачашъяьй цо. ДекхарегIа 5300 тонн дIаяла езача дIаеннай 6425 тонн бьаьцадараш.

Бригадашта юкъе хьалхара моттиги 800 сом премий хьожаьй Сунженски района «Ассинский» яхача совхоза № 9 йолча бригадана (бригадир Х. И. Адуев). ДекхарегIа 1,4 эзар тонн йохка езаш пачхьалкхенга цо еххар 2,3 эзар тонн бьаьцадараши соми.

ШоллагIа моттиг яьккхай Грозненски района «Пригородный» яхача совхоза соми-бьаьцадарий бригада (бригадир М. И. Сабадаш). ТIаьйначча декхарегIа 1,5 эзар тонн йохка езача пачхьалкхенга цо еххар 1,9 эзар тонн бьаьцадараши соми. Бригадана хьожаьй 500 сом премий.

КхоалагIа моттиги 300 сом премий хьожаьй Сунженски района XX партсъезда цIерагIча колхоза № 1 йолча бригадана (бригадир М. Н. Лохматов), цо пачхьалкхенга еххай 1436 тонн бьаьцадараши — декхар 1120 тонн мара ца хиначча.

Оаха дег тIара къоабалду

Доккхий дар соахка тхоай хьалхарчка латташ хиина декхараш. Хьалха дIанахча шерашка санна доакаш, къахьегамах доаркIаш болаш дар из дIадаха шу тха хьайбеш леладераштa. ХIана аьлча, кердача пятилетка хьалхара шу хиларна.

Йоккха я тха ферма коллектив. Дукха ба укхаза шоай низ, хьинар кхо на деш къахьегаш болш хоаркаш, скотникаш, кхыбола хьайбаш леладераш. ХIаьта хIара из массехк хала шераш, кIоарIлуш латт царна юкъера социалистически яхь. Тха тIера къахьегамхо берригашей низ оарцагIбаьккха къахьегаш ва парте XXV съездеи КПСС ЦК октябрьски (1976 ш.) Пленумеи решенеш толамца кхоачашъяра.

Массехк доаш ала безам ба са сай балхах лаьца. Хоаш ма-хиллара, дукха ха я аз укх боахаме болх бу. ХIаьта сай хана дукха халонаш а нийсъеннай дукхъала, дукха къахьега дийзад уж эшаеш. Цхьабакъда, сона кагайоарIаш со эшае могаш хаьло нийсъеннаш сона хьалхашка. Аз майра къийсад царца. Цудухьа тахан аз доккхал а ду цунах. Аз дукхача шерашка хьайгача къамо биззамах а баь хьахево Социалистически Къахьегама Турпал яха сийлен цIи еlар сона. Цу гIулакхо со декхаройла йитар кхы а дикагIа къахьега.

КарагIдаьнначох кхоачам а баь Iеж хилаш къахьегамхо. Цудухьа сай ерриге торонаш оарцагIъяьхьар аз да тIехьа Дазенка лу пайда дукхагIа хилийтара.

Могачох дика къахьийгар аз дIадахача шера а. Гучаьхар йолаш хиина балха «къайленаш», ходанзар хьинар, низ. Цудухьа са аьттув баьгар тIаийна социалистически декхар хапал хьалха кхоачашде. Дукха ха я пятилетка шоллагIча шера чотах аз болх бу.

Шийн болх баьб яьнна доалаш дац къахьегайхочун гIуллакх. Из декхаройла ва къонахчарна ца хадаш гоезал дIателаа, уж нийсача новкъа баха, ца кхетачох уж дIакхетабе. Цу гIуллакха а сай аьттув боалаш сайна хет сона. ДукхагIолча дикъе къонача доаркашца дувзаденна, да са вахар. Сай йола балха «къайлех» боккхача безамца дIайоазйт аз царна. Цунга хьежжа ди тIехьа лакхлуш латт царна балха опыт, чIоагIлу балхаца безам.

Массехк шу хьалха шоай балха ка ца боалаш хиина къона доаркаш Сагова, Цолоева, нитта кхыбараш тахан ферме хьалхе лелаеш ба. Дукха ха я цар я пятилетка шоллагIча шера чотах къахьега.

Дог раьза хиина тIаийнар оаха укх деношка КПСС Центральни Комитето Советски Союза берригача къахьегамхошка яздаь письмо. Цу письмо тIа дувц тха балхах. Укх кердача шера из хургйа тха къахьегама программи документ.

Л. БАРАХОЕВА.

«Назрановский» совхоза доарка, Социалистически Къахьегама Турпал.

СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода болхлоша дикача къахьегама толамашца чакхдаьккхар итталгIча пятилетка хьалхара шу. Хоаш ма-хиллара, яраьцна продукци лаьсн тIехдаьнна хиларца шай мехка а дика йоалаш я завода коллектив. Пхе шера тIаийна социалистически декхарашин пачхьалкхен планаш тIехкхоачашъяра керда-керда торонаш кхоачамаш производствана юкъеяхьаш хьайоагIаяз. Цу дакъе доакха вошкъостал ду кхина «ХIара балха дена — дикала Знак» яхача девнагIа кьржача социалистически яхьо.

Иштта къахьегача завода химикаша товарни продукци арахецара пятилетка хьалхарча шера план 101,2 процент кхоачашйир. Планал совгIа ара а хийца маьхала яьккхар цар 1432 эзар сома маьхера продукци. КПСС XXV съезда решенеш толамца кхоачашъяра тIагIертта къовсам доаттабеча химикаша шоаш ара мел хецача продукцех 78,5 процент ар пачхьалкхен дикала Знак йолаш хилийтай.

Уж къахьегама толамаш доахача хьинаре къа а кьегаш социалистически яхье хьалхалаттаж хиларца белгалбаьнна ба № 16 йолча цехера Сафонов Александар Васильевича кулгалдеча комсомольско - кагирхой смена аппаратчикаш Суслов Иван, Боричевский Олег, Фунченко Николай, Швецова Валентина, Тимофеева Антонина, кхы дукха бараш а. Уж шоай балхех дика кхетам хиларо цIаштIехьдалийтар тIаийна социалистически декхараш толамца кхоачашде. Цу дакхе цIераш яьхача аппаратчикашта бе ца доаш болх баь цехе.

Башха-дика производственникаш хиина ца Iеш рационализаторски балха тIа а хьинаре дакъа лоацаш ба уж. Цар производствана юкъейоалаяьча рационализаторски предложенеша шера беш бола пайда массехк бIаь сом да. Эттара дукхагIа пайда луш йола рационализаторски предложенеш кийчъяьй. А. Тимофеева, И. Суслова. Окисление а ректификаве керда системаш карагIдеча а хьинаре дакъе лаьцаш смене болхлоша. Иштта баргтайнача, шийн къахьегам кхетамца цIаштIехьбаьккхача коллективо цIаккха а чIоагIъяьй ше лелаеш йола коммунистически къахьегама сийлен цIи.

Иштта хьинаре къахьегаш, шоай толамаш тоадеш бола беш ба химикаш укх кердача шера а. Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дузача ден сийна шоаш тIаийна социалистически декхараш толамца кхоачаш а деш цу дезача цIейна къахьегама совгIат кийчдергдолдарах дог тайша ба уж.

Б. ГУДАЕВ.

ЭКОНОМИЧЕСКИ ДЕГӀААХАРА НАЬКЪАГӀА

1976 шера Нохч-ГӀалгӀай АССР халкъбоахам дегӀабоалабара Паччахьалкхен план кхоачашъяра итогех

Нохч-ГӀалгӀай АССР къахьегамхоша КПСС XXV съезда решенеш вахаре кхоачашъеш шерра социалистически яхье а баьнна 1976 шера—иттлагӀча пятилетка хьалхарча шера экономикен культурен дегӀайоалаеш, халкъа материальни вахара хьал айдеш кердо толамаш даьхад.

ИттлагӀча пятилетка хьалхарча шера керттера заданеш кхоачашъяьй.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Продукци маьхала яккхара план кхоачашъяьй 101,3 процент, цу даькъе республика Министрий Совета чуйоагӀача промышленносто 100,4 процент я еш.

Промышленноста доакъошка продукци йоаккхилга 1975 шерарга нийсдича лакхденнад укх боарамо:

машиностроени металлообработкеи	— 8 процент
хьуни дахчах хӀамаш ечеи промышленносте	— 8 процент
аьгача промышленносте	— 6 процент
кхачан промышленносте	— 3 процент

Предприятешка гӀолла продукци маьхала яккхара план кхоачашъяра производство дегӀаиро темпаш хьахьокх укх даннеша:

	1976 шера план кхоачашъяра процент	1975 шераца нийсдича 1976 шера процентах
Ленина ордек лелаю «Грознефть» яха производственни объединени	102	86
Вознесенски газ чакхйоахе завод	102	64
Грозненски газ чакхйоаха завод	101	123
Карабулакски химически реагентий завод	105	106
«Грознефтеоргсинтез» яха Грозненски производственни объединени	100,5	100,2
«Красный молот» яха завод	100,6	105
«Оргтехника» яха Грозненски производственни объединени	103	103
«Промавтоматика» яха Ӏилман-производственни объединени	105	116
«Пищемаш» яха завод	104	116
Г. Ахриева цӀерагӀа «Электроинструмент» яха завод	101	112
«Трансмаш» яха завод	94	105
Электромеханически завод	108	94
Гудермесски медицински инструментий завод	100,3	116
Грозненски ремонтно-механически завод	101	107
«Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни завод	104	119
«Автоспецоборудование» яха опытно-экспериментальни завод	100,2	107
«Грозэнерго» яха районни энергетически управлени	103	102
«Терек» яха Нохч-ГӀалгӀай мебельни дахчах хӀамаш ю объединени	100,9	112
Ермоловска ДОК	110	122
Хьун боахама управлени	102	96
Ацетонови завод	101	99,0
Цементни завод	74	85
Грозненски эшкабетонни конструкцей завод	95	87
Аргунски цӀенош дера йоккхий панелий завод	93	98,7
Аргунски гӀишлонматериалий гӀишлониндустрен комбинат	100,0	102
«Чечингушводстрой» гӀишлон управлене Аргунски эшкабетоная изделен завод	112	118
«Чечингсельстрой» треста эшкабетонни конструкцей завод	107	113
Назрановски трикотажни фабрика	100,9	116
Швейни производственни объединени	107	115
Кога гӀирс бу фабрика	101	113
Нохч-ГӀалгӀай «Консервплодоовощ» яха производственни аграрно-промышленно-торгови объединени	101	118
«Чеченингушвино» яха производственно-совхозни объединени	107	113
Шекар доаккха завод	99,7	112
Нохч-ГӀалгӀай шурий промышленноста производственни объединени	108	105
Нохч-ГӀалгӀай маькхапродуктий производственни управлени	110	110
«Чечингушпромстройматериалы» яха производственни объединени	101	103
Кхачан промышленности министерство	104	104
Моттигерча промышленноста министерство	97	88

1976 шера промышленна продукце керттера тайпаш даьхад укх тайпара:

		1976 шера даьхад	1975 шераца нийсдича 1976 ш. процентах
Электроэнерги	млн. квт. сахьат	3132	100,2
Маькхдаьтта	эзар тонн	7788	88
Газ	млн. куб. м.	2649	87
Болат	эзар тонн	35,5	101
Нефтеаппаратура	эзар тонн	16,9	111
Насосаш		747	120
Хьун тӀоаниш теддра йола агрегаташ		95	109
Скважинаш карарзара йола цементировочни агрегаташ		582	102
Тракторни прицепаш	эзар	13,9	106
Трансформаторни подстанцеш		1637	98
Электрографически аппараташ		2266	110
Электроинструмент	эзар	222	102
Етта киранаш (колхозашка ер йоацаш)	млн.	183	100,5
Кир	эзар тонн	38	79
Кирс (алебастр)	эзар тонн	9,2	96
Сборни железобетонни конструкцейи оатхалаши	эзар куб. м.	253	96
Цемент	эзар тонн	538	84
Хьу вийчъяр (колхозашка кийчъер йоацаш)	эзар куб. м.	120	85
цу даькъе:			
ГӀулакхе эша хьу	эзар куб. м.	53	87
Херх хьекха хьу (колхозашка кийчъер йоацаш)	эзар куб. м.	41	80
Дахчанпоалхай плиташ	эзар куб. м.	55,6	125
Фанера	млн. кв. м	7,7	99,5
Пехнахьера пазата бараккъаш	эзар	197	82
Чура пазата барзкъаш	эзар	3919	109
Швейни изделеш	млн. сом	54,2	111
Кога гӀирс эзар пар		987	105
Дулх (промышленни кийчдер)	эзар тонн	14,2	75
Колбасни изделеш	эзар тонн	5,1	89
Паччахьалкхен бедала ресурсашкара маьшадаьтта	тонн	1029	102
Паччахьалкхен бедала ресурсашкара генарий даьтта	эзар тонн	7,1	86
Шенача шурий продукци	эзар тонн	54,4	100,2
Хьаьпн нахчаш, брынза а болаш	тонн	1518	135
Кондитерски изделеш	эзар тонн	4,5	100,9
Шекара песок	эзар тонн	5,0	122
Маькхи маькха-булкай изделеш	эзар тонн	77,1	104
Макаронни изделеш	эзар тонн	4,9	109
Консерваш	млн. усл. банка	131,9	126
Чай		1169	102
Комсий хьагӀар	эзар дал.	1654	105
Аьшка меттеш	эзар	25	104

Шарикови авторучкаш	млн.	6,9	118
Бытови химе товараш	млн. сом	6,6	98
Мебель	млн. сом	18,5	112

Ерригга айхе кхоачашъяьй а 1977 шера мехкдаьтта аппаратура, машиндаьтташ, насосаш, скважинаш карарзара йола цементировочни агрегаташ, тракторни прицепаш, гӀулакхашта эша хьу, херх хьекха хьу, мебель, ширпник, сборни эшкабетонни конструкцеи оатхалаши, цемент, чухьахьа дувааду пазата, беракаш, дулх даккхара план кхоачашйина йисад.

Республика промышленносте гӀолла бӀарча хьанийнача къахьегама овсарле лакхъяра план 100,9 процент кхоачашъяьй, цу даькъе республика Министрий Совета чуйоагӀача промышленносте гӀолла 99,0 процент а еш. 1975 шераца нийсдича къахьегама овсарле республике гӀолла 0,7 процент лакхъеннай.

Къахьегама овсарле лакхъяьй «Грознефтеоргсинтез» яхача Грозненски производственни объединене — 2 процент, Карабулакски химически реагентий заводе — 5 процент, «Оргтехника» яхача производственни объединене—6 процент, «Пищемаш», Г. Ахриева цӀерагӀча «Электроинструмент» яхача заводашка — 12 процент, медицински инструментий заводе, «Терек» яхача Нохч-ГӀалгӀай мебельни дахчах хӀамаш еча производственни объединене — 11 процент, Ермоловски ДОК-е — 20 процент, швейни производственни объединене — 8 процент.

Бакъда къахьегама овсарле лохъяьй «Трансмаш», ацетонови, цементни, Грозненски эшкабетонни конструкцей, Аргунски цӀенош хьалдара йоккхий панелаш еча заводашкеи Сунженски лесокомбинатеи дулхакомбинатеи.

Дукхача хана производственни мощносташ йоаллара на ерзаеш хьайоагӀа шекар доаккхеи цементни заводаш, Назрановски трикотажни фабрика, гӀишлон материалий гӀишлониндустрен Аргунски комбинат.

«Дукхача наха эша товараш арахеилга лӀехо дегӀадаладар Ӏалашдара хьакъехьара мероприятеш» яха КПСС ЦК-ай СССР Министрий Совета Сопам кхоачаш а беш республика промышленни предприятеша 1976 шера арахийнад 280,9 миллион сома, е 1975 шера арахийначул 2,0 процент дукхагӀа халкъа эша товараш. 1976 шера культурно-бытовой гӀулакхашта боахамеи эша товараш арахецара план 102 процент кхоачашъяьй. 1975 шера арахийнарех 60 процент дукхагӀа а хецаш.

1976 шера промышленни предприятей коллективаша дукхача гӀулакхаш чакхдаьхаш арахецаш йолча продукце дикал товарей кердагӀа, дикагӀа йола машенаш, оборудовани, приборах хьарен даьтье. «Грознефтеоргсинтез» яхача Грозненски производственни объединене паччахьалкхен дакъала Знак енний 16 продуктана, «Красный молот» яхача заводе — 6, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе — 2, швейни производственни объединене — 32, Гудермесски медицински инструментий заводе — 1 изделена.

Цунна пхьоне пхьайолча промышленни предприятешка хӀанз а арахеш дикал лоха йола изделеш. Царех я Грозненски кога гӀирс бу фабрика, Назрановски трикотажни фабрика, «Художник» яха Грозненски фабрика, дулхакомбинат, шекар доаккха завод, Наурски маслосырзавод. Республике гӀолла бӀарча хьанийнача пайда баккхара план кхоачашъяьй. Пайда баккхара задани тӀехкхоачашъяьй «Грознефть» яхача производственни объединене, «Грозэнерго» яхача районни энергетически управлене, кхыча дукхача объединенешеи предприятешеи.

Цунна пхьоне товарни продукцега хӀаьда мах кӀезигбаьй Грозненски газ чакхйоаккхача заводе, «Трансмаш» яхача, цементни, Грозненски эшкабетонни конструкцей заводашка, Назрановска трикотажни фабрике, рудли йоалла гӀишлон-материалаш йоахачеи чакхйоахачеи Карабулакски [illegible].

Промышленни предприятешеи Ӏилма-тохкама институташеи доккхий гӀулакхаш чакхдаьхад керда техника, хьалхалатта технологи, Ӏилма-тохкама балхаш балха юкъе доалазара даьхье.

«Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединене, «Промавтоматика» яхача Ӏилман-производственни объединене, Г. Ахриева цӀерагӀча «Электроинструмент», «Пищемаш» яхача заводашка пластически массей оатхалаш приборашка балха юкъе кхихьай.

«Оргтехника» яхача производственни объединенеи Г. Ахриева цӀерагӀча «Электроинструмент» яхача заводеи балха юкъе йоалаяьй хьаьборах ва лакха овсарле йола инструмент.

Республика заводашкеи фабрикашкеи карарзаяьй халкъа боахама плана тӀа белгалъяь йола 12 тайпара арахецаш йола продукци.

Халкъа боахама планагӀа «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе СССР-е эггара хьалха арахеца йолаяьй дӀа-юха лела подъемникаш.

«Красный молот» яхача заводе СССР Министерствай ведомственни планагӀа эггара хьалха арахеца йолаяьй лоха давленени йола буровой раствора сепараторашеи горизонтальни электродегидраторашеи, «Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединене — электрографически аппаратеш.

Цунна пхьоне керда техникеи хьалха латта технологеи балха юкъейоалаяра оттаяь планаш кхоачашъяьяц республика кхачан промышленноста министерства предприятешка, хлебопродуктай производственни управлене, кхы дукхача предприятешка.

Технически прогресс елла чакхдаьккхад изобретателашеи рационализаторашеи хьинаре даькъа а лоаташ.

1976 шера республика халкъа боахама юкъе йоалаяьй 12 эзар изобретенеи рационализаторски предложенеши. Царех хьабаьнна экономически пайда шера лаьрхӀача 13 миллион сом хиннаб.

ЮРТА БОАХАМ

КПСС XXV съезда решенеш кхоачаш а еш шерра социалистически яхье а баьнна республика юрта боахама къахьегамхоша иттлагӀча пятилетка хьалхарча шера юрта боахама продукци дукхагӀа йоаккхилгеи, колхозийи совхозийи экономика дӀахо чӀоагӀъелгеи лӀаштӀехьадаьккхад.

1976 шера 1971—1975 шерашка хӀара шера юкъера лаьрхӀача йоаккхачул 18 процент дукхагӀа я колхозашеи паччахьалкхен боахамашеи кхьаьа ерригга юртбоахама продукци.

Республика кхаьша дукха бийчаш дахь лаьтта лелаара культура дӀахо лакхъеш, хиш дехкача лаьттаеи юртбоахамча техникаеи дикагӀа пайда эцаш, хӀачаш дӀалоаш холча лаьттай структура эргаяьккха тоаеш.

1976 шера дукхагӀа хиннад кӀа, мукх, рожь, гидуаргаш, баьцаззараш дӀалайна лаьтташ. 1976 шера деррига боахамашка хӀамаш дӀайна лаьттаеш иштта хиннад:

	1976 ш.	1975 ш. хинначох 1976 ш. процент
	эзараш	гектараш
ХӀамаш дӀайна деррига лаьтташ	467,8	100,8
Ялат дӀадайнар	239,3	103
цу даькъе:		
кӀа	117,6	107
мукх	56,7	110
гуралье дӀадуе рожь	4,3	2 эза
ядата лаьрхӀа хьаьккӀаш	32,4	93
дуга	6,6	106
Гидуаргаш	15,2	110
Шекара свекла (фабрични)	9,1	99
Коартол	2,5	74
Баьццаараш	12,9	118
Доакъера культураш	100,8	96

ИттлагӀча пятилетка хьалхарча шера колхозийи совхозийи кхаьша республике лаьрхӀа из хиннача тайпара эггара дукхагӀа хьукъадаьд: баьццаараш, сом, комсаш.

Колхозашкеи паччахьалкхен боахамашкеи чудена 491,2 эзар тонн ялат, из хул ийцлагӀча пятилетка шерашка хӀара шера юкъера лаьрхӀача чуденачул 20 процент дукхагӀа.

Лаьтташкара йоалла керттера продукташ йоахилга деррига боахамашка лакхденнад укх боараме:

эзар тонн

	1975 ш.	1976 ш.	1975 ш. хинначох 1976 ш. процент
Ялата культураш	366,8	519,1	142
цу даькъе:			
гуралье дӀадуе кӀа	157,9	259,6	164
гуралье дӀабуе мукх	81,4	125,8	155
хьаьккӀаш	82,9	83,5	101
дуга	24,0	19,7	82
Шекара свекла (фабрични)	140,1	195,4	139
Гидуаргаш	12,4	12,6	102
Баьццаараш	106,1	171,3	162
Соми комараш	57,0	79,2	139
Комсаш	74,1	112,1	151

1976 шера колхозашкеи паччахьалкхен боахамашкеи хӀара гектара тӀара юкъера лаьрхӀача чудена ялат иззал ба:

центнераш, цхьан гектара тӀара

	1975 ш.	1976 ш.
Ялата культураш	15,9	21,4
цу даькъе:		
гуралье дӀадуе кӀа	14,4	22,1
гуралье дӀабуе мукх	16,1	22,5
дуга	38,5	29,6
Шекара свекла (фабрични)	162	214
Баьццаараш	84	131

Ялата культураш эггара дукхагӀа хьувкъаьй: цхьан гектара тӀара лаьрхӀача Урус-Мартановски районе — 28,6 центнер, Сунженски районе — 25,0 центнер, Ачхой-Мартановски — 24,6 центнер, Шалински — 24,5 центнер, Шелковской — 24,1 центнер.

Деррига боахамашка лаьтташкара йоалла продукци паччахьалкхенга йоахара боарам укх тайпара ба:

эзараш тоннаш

	1976 ш. дехкар	Йоахара план кхоачашъяра процент	1975 ш. енначох 1976 ш. процент
Ялат	170,6	111	129
Шекара свекла	191,3	106	147
Гидуаргаш	8,1	54	102
Коартол	6,6	110	148
Баьццаараш	131,5	105	184
Соми комараш	66,8	129	133
Комсаш	110,2	130	153

1976 шера республика юртбоахамча къахьегамхоша сийленна кхоачашдаьд паччахьалкхенга ялат, коартол, баьццаараш, сом, комсаш йоахара социалистически декхараш.

1976 шера колхозийи совхозийи кхаьшка ехкай 1976 шера ехкарел дукхагӀа пайда боалаш йола вещество лаьрхӀача 5 процент дукхагӀа минеральни удобренеш, дукхагӀа ехкай органически удобренеш а. 1977 шера дӀайийна дӀамаш дикагӀа хьувкъаьйтара доккхий балхаш чакхдоах кхаьшка болх беча къахьегамхоша. Гуралье дӀадийнад 182,6 эзар гектар ялат, из хул 1975 шера гуралье хийначул 6 процент дукхагӀа, дукхагӀа дӀадийнад гуралье дӀадуе кӀа, мукх, рожь. Зябь яьхай 156,2 эзар гектар.

БӀаьсти дӀае чутайсай 10,0 эзар тонн, е яннал 4 процент дукхагӀа хьаьккӀаш.

1976 шера ӀаьвлагӀча шартале тракторех тоначра план 105 процент кхоачашъяьй.

Республика колхозашкеи совхозашкеи, боахамий юкъарча организацешкеи продуктий дула йола хьайбаш укх тайпара хиннад:

эзараш

	1 январе 1976 шу	1 январе 1977 шу	1976 ш. 1 январе хинначох 1977 ш. 1 январе процент
Доахан	170,1	169,5	99,6
цу даькъе етта доахан	59,7	54,9	102
Хьакхаре	78,2	115,1	147
Жии газарийи	577,3	613,0	106
КоатӀара оалхазараш, йийсараш а лоархӀаш	935,3	1323,2	142

Колхозашкеи, совхозашкеи боахамий юкъарча организацешкеи яьха хьайбай продуктеш яьхьохк укх даннеша:

		1975 ш.	1976 ш.	1975 ш. нийсдича 1976 ш. проценташ
Дулх	эзар тонн	27,8	28,3	102
Шура	эзар тонн	88,97	89,0	100,1
Фуаш	миллион	56,1	65,2	116
Тха	тонн	2295	2501	109

1976 шера колхозашкеи совхозашкеи юкъера лаьрхӀача хӀара кхоабача Ӏаттагара яьккха шура 1868 килограмм я, 1975 шера хиначул 56 килограмм дукхагӀа.

Наурска районе боахамаша юкъера лаьрхӀача яьккхад шура 2363 килограмм, Шелковской районе — 2289 килограмм.

Хьалхе а сейна доахни продуктивность лоха я Малгобекски, Шалински, Назрановски, Ачхой-Мартановски районашкарча боахамий — 1549—1748 килограмм.

ХӀара котама тӀехьа 1976 шера 174 фуъ гулдаьд. из хул 1975 шера хиначул 33 дукхагӀа.

Деррига боахамашка хьайбай продуктеш паччахьалкхенга йоахар хьахьокх укх даннеша:

		Ерригга ехкараш	Йоахара план кхоачашъяр	1975 ш. нийсдича 1976 ш. процент
Хьайбаш оалхазарийи дулх (дийна долаш лаьрхӀача)	эзар тонн	31,6	97	98
Шура	эзар тонн	78,7	105	103
Фуаш	миллион	65,7	101	104
Тха	эзар центнер	42,9	116	108

1976 — 1977 шерашка доахан Ӏай чуоттадеча хана 1975 шера хиначул 29 процент дукхагӀа Ӏалашъяьр йол, сенаж — 2-за, баьций хьоар — 37 процент, ча — 47 процент.

Юртбоахама материально-технически база дӀахо чӀоагӀъяра балхаш даьд. 1976 шера республика колхозашкеи совхозашкеи кхаьчай 1335 трактор, 685 грузовой автомобиль, 195 ялат чуэша комбайн, 170 доикъар чуэша комбайн, 172 хьажкӀаш чуэша комбайн.

1976 шера юрта боахам дегӀабоалабара дӀанахийта капитальни вложенеш 78,7 миллион сом я.

Республика боахамашка доккхий балхаш ду лаьттана хиш михен эрозена дуъбала чъовсаш лоаттабеш. Цу гӀулакха 1976 шера дӀалачийтад 45 эзар сом. бакъда шера план дикка кхоачаш ца ен йисай.

ДӀахо шерлуш доагӀа юрташкарча боахамашта юкъера бувзамаш.

Хьалъеш латт хьайбаш леладу комплексаш Грозненски, Ачхой-Мартановски, Назрановски, Надтеречни районашка.

ТРАНСПОРТИ БУВЗАМИ

1976 шера халкъбоахама мукъаш дӀа-юха кхаьхьийтара план Къилбаседа-Кавказски машинаькъа Грозненски отделене гӀолла 93,9 процент кхоачашъяьй.

Пассажираш дӀа-юха кхувлара план кхоачашъяьй 99,3 процент. 1975 шерарчул 1,9 процент дукхагӀа.

Отделене гӀолла хийча а яь дӀахьийтад 8,8 эзар беза мукх кхухьа поезд, царна дӀа-юха бихьаь 3,6 млн., тонн мукь.

Посадаш аякагӀа хьалъоазаш дӀахахийтара чотах мукъаньякхай 2671 вагон, уж я 1975 шера хиннарел 7,9 процент дукхагӀа.

Юкъера лаьрхӀача дени-буси локомотиваш овсаре болх байтара задани 88,6 процент кхоачашъяьй. Вагонаш сихагӀа йоттара-йоассара план 8,9 процент, участкова скороста план — 89,5 процент кхоачашъяьй. Вагоний овсарлен задани 84,3 процент кхоачашъяьй.

1976 шера автомобильни транспортана мукъ дӀа-юха кхаьхьара план 109 процент, пассажираш дӀа-юха кхувлара — 95,3 процент кхоачашъяьй. 1975 шерарчул 6,4 процент дукхагӀа дӀа-юха кхихьад мукъаш.

Автомобильни транспорта грузооборота план 91,2 процент кхоачашъяьй, пассажиро-километрий оборот 1975 шера хиначул 13,5 процент лакхъеннай.

МаьлагӀа лелача йоккхой таксе километрий план 106,7 процент кхоачашъяьй, из хул 1975 шерарчул 28,8 процент дукхагӀа.

1976 шера бувзама предприятей продукце план 101,3 процент кхоачашъяьй. продукци 1975 шера хиначул 7,5 процент дукхагӀа я кулаш. Городской телефонни станцей абоненташ дукхагӀа хинийтар — 110,2 процент, юрташкара — 110,3 процент, радиоточкаш оттаяр. — 5,6 процент, хьайоазув дӀадоаржадар — 102,6 процент кхоачашдаьд.

КАПИТАЛЬНИ ГӀИШЛОШЪЯР

Чакхдаьнна 1976 шера кхоачашъяьй капитальни гӀишлошъяра йоккха программа.

Хьал а яь болх бе йолаяьйтай дукха промышленни культурно - бытовой объекташ: Грозненски кога гӀирс бу фабрика, «Трансмаш» яха завод, Грозный—Ростов яха нефтепродуктопровод, племенной гӀулакха йола республикански станци, политехникум, «Лермонтовский» совхозе шура йоаккха комплекс, кхы дукха объекташ, реконструкци яьй Аргунерча цӀенош хьалдара йоккхий панелаш еча завода.

Цунца цхьана 1976 шера производственни мощносташ болх бе йолаяьйтара план кхоачашъяьнза йисай. Болх бе йолаяьйтаяц Анисимова цӀерагӀча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода каталитически риформинга установка, «Грознефть» объединене трубни база, А. Шерипова цӀерагӀча мехкдаьтта чакхдоахача заводера хьаьлъ яккха езаш хиина парафин йоаккха комплекс Ленина цӀерагӀча мехкдаьтта чакхдоахача заводера серниста мехкдаьтта кийчдена Ӏалашдара йола ЭЛОУ блок.

Шера йола капитальни вложенеи план бӀарча республика хьанийнача 87 процент кхоачашъяьй, гӀишлон-монтажни балхий план — 86 процент.

1976 шера подрядни организацешка шоай низаца гӀишлон-монтажни балхий план кхоачашъяр хьахьокх укх даннеша:

	1976 ш. план кхоачашъяра процент	1975 ш. нийсдича 1976 ш. процент
Ерригача подрядни гӀишлон-монтажни организацеша	[illegible]	104
цу даькъе:		
Нохч - ГӀалгӀай гӀишлон управлене	92	108
«Чечингсельстрой» тресто	108	98
«Грознефтехимремстрой» тресто	105	100,3
«Чечингазстрой» тресто	102	108
«Чечингушводстрой» гӀишлон управлене	100,6	90,3
«Чечениигушводремстрой» тресто	90	152

Хьалха а сейна дукхача обекташеи гӀишлошеи дӀадийкъа хиннад материальни ахчаи, къахьегама кхоачамаш, хӀаьта цуьнах за даьнна производствени мощносташ, наха чуӀе цӀенош, культурно-бытовой объекташ хиннахьа хьалъяь йиара. ЛоархӀамегӀа йола гӀишлош, объекташ йоагӀача тайпарех хиннахьеи материалашца, оборудованеца Ӏалашъяьц.

Дукхача объекташка болхлой къахьегам во вӀаштӀехьбаьнна хиннаб, кхоачашъяьяц къахьегама овсарле лакхъяра, гӀишлон-монтажни балхашка дӀадоахар кӀезигдара пленн, гӀишлошъеча механизмаш сена лоаттаеш моттигаш нийсъеннай.

КЪАХЬЕГАМХОЙ МАТЕРИАЛЬНИ ХЬАЛ-ТОРОИ КУЛЬТУРНИ БОАРАМИ ЛАКХБАЬ

ИттлагӀча пятилетка хьалхарча шера юкъера лаьрхӀача республика халкъа боахаме болх беш бола болхлойи гӀуллакхера кхаи 1,7 процент дукхагӀа хиннаб. Юкъера лаьрхӀача республика халкъа боахамерча болхлошеи гӀулакхерча накхи дӀадендна алапи 131 сом хиннад. 1975 шераца нийсдича юкъера лаьрхӀача алапи 5,6 процент лакхденнад.

Цхьан хана дахча тохкамегӀа 1976 шера республике гӀолла юкъера лаьрхӀача долчул лакхагӀа алапи долаш хиннаб халкъа боахаме болх беш мел болча болхлоех 40 процент бараш. Промышленноста болхлой алапи юкъера лаьрхӀача 139 сом хиннад, гӀишлошъечеи транспортеи — 163 сом.

Бахача наха хьетӀабоагӀа пайда 1975 шера хиначунна нийсбича 6 процент лакхбенниаб, общественни боахамгара боагӀа колхозхой пайда а дукхагӀа хиннад. Потребление общественни фондагара болхлой, гӀулакхерча наьха, колхозхой делалашка кхаьчар а дукхагӀа хиннад.

Паччахьалкхена кооперативни торговле рознични товарооборота боарам, общественни кхача а цунна чубоагӀаш, 1976 шера 595,1 млн. сом хиннаб, хӀаьта вӀаци нийсдича маьхаш на лаьрхӀача 1975 шерарчул 5 процент дукхагӀа а хиннаб.

Паччахьалкхена кооперативни торговле рознични товарооборота, цунца общественни кхачаи оборот а йолаш, 1976 шера план кхоачашъяьй 102 процент, цу даькъе паччахьалкхен торговле предприятеша — 102 процент, потребительски кооперацеи — 103 процент.

1975 шераца нийсдича дукхагӀа деккад пхьадола кхачаи промышленни товараш:

Маша даьтта	— 8 процент
Шурен шурий продукташ	— 5 процент
Чхьаьрий	— 12 процент
Шекар	— 2 процент
Кондитерски изделеш	— 11 процент
Боамбе кӀадаш	— 10 процент
Лаьреш	— 19 процент
Барзкъаши чура барзкъаши	— 2 процент
Мебель	— 7 процент
Телевизораш	— 9 процент

Цунца цхьана дика кхоачашдаьдац бала нах дукха хӀама чукхушача холодильникашца, бос болча телевизорашца, фарфоро-фаянсовни сир деькхачен пхьегӀашца, кӀувсашеи кӀувсий изделешеи, модельни берий кога гӀирсаца Ӏалашбар.

1976 шера моттигерча промышленноста предприятеши торговли сете дӀаелхьийтад 30,9 млн. сома боарам бола халкъа эша товараш, 1975 шерарчул 2,4 млн. сом, е 7 процент кӀезигагӀа.

1976 шера дӀахо шердаьд бахача наха цу бытовой гӀуле кхаш. Быта службас бахача наха даь гӀулакх 15,7 млн. сома боарам болаш да, из хул 1975 шерарчул 7 процент дукхагӀа. Быта предприятеша юртарка даь гӀулакхаш 9 процент лакхденнад.

Бахача наха гӀулакх дера йола шера план республике гӀолла кхоачашъяьй 102 процент, городашка — 102 процент, юрташка — 100,7 процент.

1976 шера нах чуӀе цӀенош хьалдара дӀадахийтад 23,9 млн. сом. хьал а даь эксплуатаце дӀаденнад 220,3 эзар кв. метр нах чуӀе цӀенош, 1975 шерарчул 76 эзар кв. метр, е 1,5-за дукхагӀа.

Паччахьалкхен капитальни вложенеш чотах яьлъаьд 750 моттиг йола школе даха ха йоацача берий учреждениеш, 9636 моттиг йола 20 школа. Бакъда школаш хьаьлъяра план 73 процент мара кхоачашъяьнац.

Республика городашкеи юрташкеи сетевой ковчен газ чуйилай 13,1 эзар квартира чу, из хул планагӀа 93 процент.

Кердача дешара шера — айнахьарча юкъарча дешара школашка дешаш 266,3 эзар бер да. Цул совгӀа болалой юрташкарча кагирхойи сайрийнарча школашкеи заочни юкъерча дешара школашкеи дешаш ва 21,8 эзар саг.

1976 шера массане дешара школашка юкъера дешар дийша ваьннав 18233 зӀамсаги йоӀи, соахка хиннарел 2 эзар саг дукхагӀа.

Цхьан шера профессионально - технически училищашка кийчваьв 10,6 эзар дика говзал йола къона болхло, хӀаьта дешна дӀачуийхав 11,4 эзар саг, цу даькъе говзал Ӏомаргга хьежжа юкъера образовани якха йиш йола училищашкеи группашкеи — 3,6 эзар саг а волаш.

Техникумашкеи республика кхача юкъерча специальни дешара заведенешкеи дешаш ва 15 эзар дешархо. 1976 шера цар арахийцав 4035 специалист.

Республика шин вузе дешаш ва 11735 студент, хӀаьта соахка арахийцав цар 1650 специалист.

Республика халкъа боахаме болх беш ва лакхарча юкъера специальни дешар дийша 70 эзар специалист, царех ахаел дукхагӀа бараш кхелнах ба.

Республика городашкеи юрташкеи 398 клубни учреждени я, царех 354—юрташка я. Ерригача клубни учреждениеех ялха гарта араш районий, городий, юртий культура цӀенош да.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Статистически управлени

СОВГӀАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

1976 шера 23 декабрерчу СССР Лакхарчу Советан президиума УказагӀа СССР орденашци медалашци, цхьайолу РСФСР шерта бохаме хьалделлетташта 1976 шера Ерригсоюзни социалистически къиъ толамаш даьхари, ялата хьайола юртбоахама продукташи дукхагӀа ахарен пачхьалкхенга бохкарен, кхачадаь социалистически декхараш кхочушдарна къахьегаршна сийле гойтара баьхьи долаш:

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ГӀОЛЛА.
ЛЕНИНА ОРДЕН

Адуев Хамид Исраиловича— Сунженски района Ассински совхоза бригадира.

Гелисханов Ахьмада Юсапа—Назрановски района «Октября 40 шу» яхача совхоза звеньевойна.

Голуб Клавдия Кузьминичнана — Грозненски района «Пригородный» яхача сомий-баьцадарий совхоза бригадира.

Дорофеев Михаил Васильевича — Шелковски района, «Путь к коммунизму» яхача колхоза комбайнера.

Михайлова Александра Ивановнана — Наурски района С. М. Кирова цӀерагӀча виносовхоза бригадира.

Мушаев Лаьчийна — Гудермески района «Терек» яхача дуга лелаечa совхоза тракториста.

Насуханов Бача Алавинскича — Гудермески района «Новогрозненский» яхача виносовхоза бригадира.

Соколенко Любовь Игнатьевнана — Ачхой-Мартановски района «Орджоникидзевский» яхача сомий бешамаш лелаеча совхоза звеньевойна.

Умхаджиева Малика Салаудиновнана — Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхоза доиркана.

Филиппов Александр Андреевича — Шелковски района «Красный пахарь» яхача колхоза комбайнера.

Хаджимурадов Магомед-Сали Магомед - Хаджиевича — Урус - Мартановски района «Горец» яхача совхоза звеньевойна.

Чочаев Магомед Махмудовича — Наурски района «Красное знамя» яхача колхоза председателa.

Шайхаев Сайдалена — Сунженски района ЦӀеча Эскара цӀерагӀча колхоза вокхагӀолча жаӀуна.

Шатамиров Исмаил Ахматовича — Шелковски района «Шелковский» яхача племсовхоза жаӀуна.

Ангишева Роваяна — Шалински района Ленина цӀерагӀча колхоза звеньевойна.

Помарина Анна Федоровнана — Грозненски района «Первое мая» яхача колхоза Ӏаьсий лелаечoa.

Пономарева Анна Георгиевнана — Шелковской района «Червленский» яхача колхоза бригадира.

Пономаренко Василий Павловича — Шелковской района Ленина цӀерагӀча колхози тракториста.

Передкина Евдокия Николаевнана — Наурский района «Комсомольский» яхача виносовхоза болхлочоа.

Умалатова Зали Алиевнана — Урус - Мартановски района Мичурина цӀерагӀча совхоза сомий-шурий бригада бригадира.

Усманова Марияна — Надтеречни района «Знаменский» яхача виносовхоза бригадира.

Хамидов Элмарзийна — Наурски района Ленина цӀерагӀча колхоза вокхагӀолча жаӀуна.

Цакаев Насруддина — Шалински района «Автуринский» яхача совхоза тракториста.

Цукунов Абдул - Хьамида— Наурски района «Наурский» яхача виносовхоза тракториста.

Шаповалов Александр Викторовича — Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза механизировании отряда начальника.

Шахаев Шадида — Гудермески района «Кошкельдинский» яхача виносовхоза тракториста.

Закханов Ваха Усмановича — Сунженски района Ленина цӀерагӀча колхоза звеньевойна.

Эльсункаев Вахина — Нохжай - Юртовски района А. Шерипова цӀерагӀча колхоза председателя.

Юшков Николай Александровича — Шелковской района «Коминтерн» яхача совхоза председателa.

«Назрановский» колхоза автомобила водителa.

Бигоева Белисина — Нохжай-Юртовски района Ленина цӀерагӀча колхоза тӀьанка лелаечoa.

Беляков Александр Макаровича — Шелковской района «Червленский» яхача колхоза председателa.

Богатырев Султан Османовича — Назрановски района «Маяк» яхача сомий бешамаш лелаеча совхоза тракториста.

Бутенко Сергей Михайловича — Грозненский района Ленина цӀерагӀча колхоза тракториста.

Витушев Халит Мападиевича — Грозненски района «Юбилейный» яхача баьцадаарий шурий совхоза директора.

Гиреева Валентина Михайловнана — Сунженски района Цӏера Эскара цӀерагӀча колхоза хьенхарч лелаечoa.

Доклетукаев Шайха Шервановича — «Сельхозтехника» Гудермески районни объединение машиниста-оператора.

Даурбеков Усмана Уматтгерена — Назрановски района Назрановски совхоз-техникума тракториста.

Демельханов Магомед Халидовича — Ачхой - Мартановски района «Урожайный» яхача совхоза тракториста.

Дзугутов Хамид Халидовича — Грозненски района «Ермоловский» птицесовхоза тракториста.

Даханков Урусхан Аслинбековича — Назрановски района «Назрановский» яхача совхоза тракториста.

Евсеев Павел Васильевича— Нохч - ГӀалгӀай республикан пачхьалкхен юртбоахама опытни станце тракториста.

Заурбеков Увайс Заурбековича — Надтеречни района «Новогорский» виносовхоза директора.

Зенцова Надежда Семеновнана — Ачхой - Мартановски района «Новосельский» яхача сомий-баьцадаарий совхоза керттерча экономиста.

Ибрагимова Берлант Мадаевнана — Ачхой - Мартановски района «Лермонтовский» совхоза доиркана.

Исакова Айшат — Гудермески района «Кошкельдинский» яхача виносовхоза звеньевойна.

Истамулов Айнди Магомедовича — Наурски района Кирова цӀерагӀча виносовхоза тракториста.

Каграманян Сиран Бакшиевнана — Грозненски района «Пригородный» яхача сомий-баьцадаарий совхоза звеньевойна.

Канаев Камал Какаевича — Сунженски района Ленина цӀерагӀча колхоза комбайнера.

Калаев Улпа Исвархановича — Грозненски района «Юбилейный» яхача баьцадаарий-шурий совхоза бригадира.

Касумов Лема Хакимовича — Гудермески района «Терек» яхача дуга лелаеча совхоза механизировании отряда начальника.

Кимаев Сеид - Бека — Гудермески района «Джалка» яхача совхоза скотника.

Кириллов Анатолий Ивановича — Сунженски района XX партсъезда цӀерагӀча колхоза председателa.

Кодзоев Госпой Бахьаудина — Назрановски района «Октября 40 шу» яхача совхоза звеньевойна.

Колесников Василий Николаевича — Наурски района Ленина цӀерагӀча колхоза ферма заведующенa.

Конев Александр Михайловича — Наурски района «Наурский» яхача виносовхоза директора.

Костоев Хьасана Якъупа — Назрановски района «Экажевский» совхоза тракториста.

Кутепова Анастасия Андреевнана—Наурски района «Калиновский» яхача виносовхоза болхлочоа.

Литовкин Владимир Ивановича—Сунженски района XIX партсъезда цӀерагӀча колхоза автомобила водителa.

Ломаланиев Али Ломалиевича — Шалински района XX партсъезда цӀерагӀча колхоза механизировании отряда начальника.

Магомадов Хамзат Магомадовича — Шалински района «Южный» яхача совхоза бригадира.

Магомадова Айхолум—Шалински района «Южный» яхача совхоза звеньевойна.

Магомадова Седина — Урус-Мартановски района «Гойтинский» совхоза болхлочоа.

Машаев Махьмуда — Гудермески района «Восточный» яхача виносовхоза тракториста.

Миносв Иван Ивановича— Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза тракториста.

Мамаев Кадырбейна — Шелковской района «Шелковский» яхача госплемзавода вокхагӀолча жаӀуна.

Масаева Мая Алсабековнана — Ачхой - Мартановски района «Бамутский» яхача сомий-баьцадаарий совхоза бригадира.

Матаев Абас Магомедовича — Грозненски района «Загорский» совхоза тракториста.

Минутин Николай Михайловича — «Грознефть» яхача объединение технологически транспорта Октябрьски управление автомобила водителa.

Мосиенко Варвара Михайловнана — Сунженски района XX партсъезда цӀерагӀча колхоза бригадира.

Мусаев Сайпи Исаевича — Шалински района «Шалинский» яхача совхоза механизировании отряда начальника.

Мусалаев Оллазара — Шалински района «Предгорный» яхача совхоза механизировании отряда начальника.

Муслиева Тамара Могомедовнана — Шалински района «Джалка» яхача совхоза бригадира.

Муставаев Джунида — Надтеречни района «Минеральный» яхача совхоза тракториста.

Мунадланов Муслим Салбаковича — Урус-Мартановски района Урус-Мартановский сомий совхоза тракториста.

Оздоев Хамид Харисовича — Сунженски района Орджоникидзе цӀерагӀча колхоза тракториста.

Ошитова Матрена Товсултаевнана — Назрановски района «Октября 40 шу» яхача совхоза доиркана.

Осадченко Елена Андреевнана — Наурски района Наурски плодопитомнически совхоза болхлочоа.

Пенкурова Анна Ивановнана — Наурски района «Наурский» яхача виносовхоза керттерча агронома.

Пермяков Никон Дорофеевича — Гудермески района «Гудермесский» яхача совхоза газоэлектросварщика.

Поищко Александр Ивановича — Наурски района «Победа» яхача виносовхоза керттерча агронома.

Поспелова Наталья Игнатьевнана — гор. Грозненча «Родина» яхача сомий-баьцадаарий совхоза бригадира.

Рабуев Адам Диндаевича — Советски района «Ленинский путь» яхача сомий бешамаш лелаеча совхоза вокхагӀолча скотника.

Сабаев Петр Федоровича — Наурски района Калинина цӀерагӀча виносовхоза директора.

Садаев Бауди Магомедовича — Шалински района Джалка яхача совхоза механизировании отряда начальника.

Саиев Магомед Мовлаевича — Урус - Мартановски района Мичурина цӀерагӀча сомий-шурий совхоза парткома секретара.

Самарский Григорий Гавриловича — КПСС Сунженски райкома хьалхарча секретара.

Сурмай Мария Петровнана—Гудермески района «Гудермесский» яхача совхоза хьалхарч лелаечoa.

Табацков Александр Евтеевича — Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза механизировании отряда начальника.

Таймасханов Сала Таймасхановича — Надтеречни района «Верхненаурский» яхача виносовхоза директора.

Тенсуркаев Мовлад Шамсудиновича — Ачхой - Мартановски района «Новосельский» яхача сомий-баьцадаарий совхоза бригадира.

Толкогубов Максим Семеновича — Грозненски района «Первое мая» яхача колхоза тракториста.

Тохов Муса Тоховича — Назрановски района «Назрановский» яхача совхоза слесаря-моториста.

Туроев Газалина — Веденски района КПСС XXII съезда цӀерагӀча колхоза скотника.

Турпалов Лечи Исаевича — Урус - Мартановски района Мичурина цӀерагӀча сомий-шурий совхоза кхаш лелаеча цеха начальника.

Умаров Нурадин Хадисовича — Малгобекски района «Ингушский» яхача виносовхоза комбайнера.

Умаров Хасмогамед Баудиновича — Грозненски района «Атагинский» яхача совхоза механика.

Устаров Абу - Хьасана — Грозненский района «Грозненский молочный» яхача совхоза тракториста.

Уциева Мадината — Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» яхача совхоза доиркана.

Фомина Галина Герасимовнана — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза председателa.

Хаджиева Баянта — Урус-Мартановски района «Труд» яхача сомий бешамаш лелаеча совхоза доиркана.

Хадиев Абдулбасир Абдулхалимовича — Нохжай - Юртовски района Ю. Гагарина цӀерагӀча колхоза бригадира.

Хазуев Султан Хамзатовича — Надтеречни района «Новогорский» яхача виносовхоза бригадира.

Хамзаев Наурди Тапаевича — Шалински района «Джалка» яхача совхоза механизатора.

Харипов Абувзид Тазуевича КПСС Ачхой - Мартановски райкома хьалхарча секретара.

Хунаев Аптена — Надтеречни района «Верхненаурский» яхача виносовхоза механизировании отряда начальника.

Цунаев Ризвана — Урус-Мартановски района Мичурина цӀерагӀча сомий-шурий совхоза бригадира.

Чагаев Бауди Камалдиевича — Наурски района «Терский» яхача жа лелаеча совхоза директора.

Чертков Анатолий Григорьевича —Сунженски района «Ассинский» яхача совхоза автомобила водителa.

Шагаринов Ӏаьлийна — Грозненски автотранспортни предприятие автомобила водителa.

Шамсудинова Малика — Советски района Орджоникидзе цӀерагӀча колхоза скотника.

Шалтиринов Шамсудина — Шалински района «Автуринский» яхача совхоза скотника.

Шахгиреева Ялмана — Грозненски района «Ермоловский» яхача птицесовхоза доиркана.

Щетинин Владимир Ивановича — Грозненски района «Молочный № 1» яхача совхоза тракториста.

Щетинин Николай Михайловича — Наурски района «Наурский» яхача виносовхоза бригадира.

Якубов Заурмакана — Шалински района Куйбышева цӀерагӀча колхоза автомобила водителa.

ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦЕ ОРДЕН

Албогачиев Орцхой АртагӀана — Назрановски района «Экажевский» совхоза звеньевойна.

Алиханов Зайнди Ахмадовича — Шалински района «Южный» яхача совхоза бригадира.

Бондарева Клавдия Метрофановнана — Наурски района Калинина цӀерагӀча виносовхоза бригадира.

Гагиев Кумбалат Ахмедовича — Малгобекски района «Алханчуртский» совхоза тракториста.

Демьянова Анастасия Сергеевнана — Грозненски района «Грозненский шурий» совхоза хьенхарч лелаечoa.

Жирютина Анна Николаевнана — Малгобекски района «Кавказ» яхача виносовхоза доиркана.

Кагирманов Алхазур Деналевича КПСС Урус-Мартановски райкома хьалхарча секретара.

Лаврентенко Иван Егоровича — Грозненски района «Первое мая» яхача колхоза бригадира.

Лебеденко Леонид Никитовича — Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза механизировании отряда начальника.

Могомадова Таберака — Шалински района Ленина цӀерагӀча колхоза звеньевойна.

Маковеев Петр Прокофьевича — Грозненски района Ленина цӀерагӀча колхоза тракториста.

КЪАХЬЕГАМА ЦӀЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН

Абдулаева Айсарина — Надтеречни района «Озерный» яхача виносовхоза болхлочоа.

Агасаров Ягайтар Асекалиевича — Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза механизировании отряда начальника.

Алхазов Нурадин Жабраиловича — Наурский района «Красное знамя» яхача колхоза ферма заведующенa.

Альбеков Муслим Мастаевича — Надтеречни района «Гвардейский» яхача откормочни совхоза тракториста.

Ананкельдиев Арсанали Нурлубаевича — Шелковской района Менжинске цӀерагӀча колхоза ферма заведующенa.

Амаханов Ахмед Хасановича— Малгобекски района М. Горьке цӀерагӀча виносовхоза тракториста.

Аполин Виктор Даниловича — КПСС Шелковской райкома секретара.

Ашаханов Сапиюла Сайдулаевича — Наурски района «Россия» яхача колхоза вокхагӀолча жаӀуна.

Амбоев Маржана — Надтеречни района «Озерный» яхача виносовхоза бригадира.

Баймурадов Ахмада — Нажай-Юртовски района А. Шерипова цӀерагӀча колхоза бригадира.

Бачкин Владимир Демьяновича — Малгобекски района виносовхоза комбайнера.

Баркинхоев Усман Росиевича — Назрановски района

(ДӀахьедар хуьйла).

Доазол дехьара

ПНР. Укх пятилетканагӀа е цул хьалха дӀахьачогӀа е хинарел 50 процент дукхагӀа польски кемаш кхоачаргда СЭВ мехкашка. Керттера импортер Советски Союз я.

Гдыня, Гданьск, Щецин. Устта верфешка (сурта тӀа) хьаду химиказташ кховча ганн дӀа-йиа кхахьара доле хердача конструкцигӀа дола кемаш, понтейнеровозаш, кемаш - паромаш, чхьаьрий лулла трауеряш — дерригаш СЭВ чохенан долче мехкашка хьада лаьрхӀича 138 тайпах 60 тайпа.

ЦАФ—ТАСС.

СССР-а МАШАР ХЬАШТ ХИЛАРА ДОЛА ТЕШАЛ

Ткъаь ятталгӀча декабря США кердача президента пресс - конференци плановгӀа лаьрхӀа ящар. Цхьабакъда ди делчъяйга кхаьчача хана Плейнсе хиначa журналисташка хоам бир, Джеймс Картера массови информаце средствай викалашца вӀашагӀкхета везаш лаьрхӀа хилар. Американски обозревателa хаттарашта Леонид Ильич Брежнева тийнна жопаш Москве кепатеха арадаьннача шоллагӀча дийнахьа дар из. Лагадоацаш хинна пресс-конференци яра хьакъехьа соцаш бар я дукхьал цунна дувзадехна дар йьнна хет сона.

Джоди Пауэлла, КӀайча цӀен пресс-секретарь хургволчо, 30 декабре Ӏуррехье а аьлар сога, Леонид Ильич Брежнева интервью чулоацам хӀакале а Джеймс Картера ховш ба. Цун текст кердача президентага цу сахьате хьаккхийкъ хинна.

Цудухьа, Плейнсе шийн цӀен наӀарга лаьттача Джеймс Картергара шун корреспондента Леонид Ильич Брежнева интервью йоашилга дийхачул тӀехьагӀа, Картерa, кхы уйла е ца еш, — гучох, хаттар шийга дергдолга ховш хинна хургвоалар из, — жоп делар: «Са дагахьа дар морг да Брежнева лувцар», «аьтӀадоагӀача шера тховш вӀашагӀкхетнига вӀашгӀехьдаьккха тхоашта, тешаме, могаргда мотт сона», «укх массехк кӀиргӀа идеяшта вӀашагаувлаш ва сон Генеральни секретарь Брежневи», «хӀаьта тха дагадувлар чӀоагӀа бӀубалийташ а да».

Цхьабакъда даим Плейнсе хула журналисташ Леонид Ильич Брежнева интервью текст цу хана йоацаш бар: доккхий газеташ тоъал хьеделе кхоач кердача президента пресс-центре. Цудухьа лоаца пресс-конференци чакх ма яьллинге а Картера цӀен наӀарга американски кхыча мехкийн газетчикаша гобир шун корреспондента КПСС ЦК Генеральни секретара интервью чулоацам цунгара ма-барра хар духьа.

Укх деношка дукхача американцаша дийцар сона Леонид Ильич Брежнева интервьюх шоашта хетараш. Масалла довладерга аз паччахьалкхен гӀулакхаш лелаерех волча вокхача шин дентела вешаш.

Джон Коннер — «Мильбэнк, Твид, Хедли, Маклой» яхача США эгара йоккхагӀа йола юридически фирмаех цхьаннe партнер. ВӀалла дукха ха а яц Москве американо-советски торгово - экономически совета московски отделение вокхагӀа вола вице-президент волаш Москве шин шу а даьккха СССР-ера из юхавена.

— Г-на Брежнева къамаьло хьахьоах, — аьлар Джон Коннера, — Советски Союзо, беррагӀча наьха ираза, дунен халкъашта юкъера яходдам кӀаьдбарен СССР-ан США-цен юкъера гӀулакхаш тоадарен политика дӀахо а тешаме чакхйоахаш хилар. Цу тайппара, лоархӀаме йоккхий проблемаш къоастаяра кердача президента, догдоахаш хургда тхо, пайда эцаргбола торо я цун. Аз дувцар стратегически герзашта доазув оттадара хьакъехьа соглашени яиза ярг ца хилар хинна Ӏац. Кхы мелдар дӀадаьлча, цунах шийх а хургдар лоархӀаме хӀама карагӀдалар. Сона хетачох, тха бехкагӀа вӀаштӀехьа ца йоалаш укх хьанга йьнна торгови соглашени яиза яргьяц. Кредитовани тарифии гӀулакха Советски Союза лелаю дискриминаци дӀадаккхаиза яргьяц. Бакълар аьлча, бе-беча системашка-м дах вай. ХӀаьта, нагахьа сайна шун вахара система хьакъехьа американций хаттараш дале, кхы кӀезигагӀа хаттараш советски наьха а дац тха вахара правилай хьакъехьа. Цхьабакъда вай юкъмоттиг товара новкъаоле е езош дац уж дешаш. Дунен тӀа дукха а г-на Брежнева белгалъяьхам кхы а дукхача шерашка тӀехьа а йоахаш къоаста ца еш йита йиш йоацен проблемаш. Юкъара политика кийчъе еза вай, юкъера я, уж юкъара проблемаш къестаяра.

Роберт Бродуотер — йоазаш йолча «Кока — кола» яхача американски компание вице-президент:

— Сона хетачох, г-н Брежнева дувцачо хьахьох лаьттан тӀарча беррагача наха сатувсараш царна дагадоагӀараш. Политически тӀемен дешашта специалист вац со, цхьабакъда хӀаьта а вай шин мехка юкъера гӀулакхаш дӀахо товлаиза харг ца хилара хьакъехьа г-на Брежнева аьнначa хӀара деша кӀал кулг яду аз. Цудухьа со чӀоагӀа дог тийша ва, кхетамеча наха цу гӀулакха экономически торговии доакъошка де йиш йолаш мел дола хӀама делга шоай деккар лархӀа дешаш хилараш.

Г-и Брежнева шийн интервьюе дийцар цхьакхча тайпа «советски кхерам» ца хилар. вӀашин унзара доахната товаргхилар, вай проблемаш къоастаяра болх бе безаш хилар. Ӏалаьмате нийса яьнна дешаш да уж.

(АПН).

АРАОНАШ ХЬУНАГӀАРА АРАБАЬННАБ

Болеве балача наха 60 процент кечуа, яймара, гӀуранна яхача фух бола ицайдаш ба. Цхьабакъда цу латиноамерикански мехка джунглешка хӀана а бах хӀанзарча цивилизацех лоадама хӀама иа йовче 30 кхьача фух бола 85 хӀаф гергга индейцаш.

Ма-дарра аьлча, дунена дӀазаш доацача боливийски индейски фуцашта юкъе эгаро белгалагӀа дар дунен тӀа эгӀара хьалха вазар хьадолаеннеча хана санна хӀана а бехаш болча араонии хӀамига фух да. Араонии фух юкъенсараш беррагаш а оъ сас мара вац. ЈӀахьаса хьунашта юкъе бах уж. Цхьан метте сийца вазар доацаш, е юрта боахам а, е кулга товзаг а ца йоахаш ба араонаш. Чархьал деш болча дар нагача — керттерча даьхьа хьайбаи дула да.

Пальма гаьнех яьча къаьстеча оун чу бах фуц хӀара дезал. Цар метта меттел делаю гаьнаш тӀара яьха кӀаьдъаь коставаш. Араоний фух болча минача наха тӀехьӀарал лохерча догӀах ковст хьерчаю хӀаьта ккалнаха а ишта тайп-тайпарча гаьнаш тӀара яьхача ковстах юбкаш юхлаю.

Из доккха доаца адамий фу эггара хьалха «цивилизовании» дунеца дувзаделийд, нарера бӀашере хьайолаеннача юкъе. Цхьабакъда аттача гӀолла тӀайоагӀа хӀамнат лехараш арасонех лай бе а каучукови кхамка боля бе уж оттабе а тӀеттачул тӀехьагӀа, мӀоерга хьунашта юкъе хьалчуохаб цу фух бола нах, гонахьарча дунеццара массе тайпара гӀулакхаш хоада а дах. ШозагӀа копра ца беш ах бӀаь шу соагӀа за яьннача тӀехьагӀа, аэрофотосъемкаш еча хана мара корабаьбац уж.

Эггара хьалхара — кӀала доттагӀал тӀехьа — цивилизацинара шоай бувзамаш 1963 шера тессад араонаша, хӀаьта цул тӀехьагӀа а 5 шу даьча мара лоархӀабаьбац уж хьунашкарча шоай фусамашкара Ӏоъарабовла. Цу хана денз дӀайолалнай из фу адамий культурова юкъсолара процесс.

Дукха ха йоацаш каштанаш нӀеранна хаддаиза «торговые» гӀулакхаш лелаеега вӀаштӀехьдаьккхад араонаша. Цунах хьаьтӀа — довгӀача ахчах тӀадухха баракъаш нийду цар, кхыметтел деррагача фуна лаьрхӀа цхьа шоккъаьга топ а яйад. Цих тӀехьарча хана цхьа баьхьа ремеслаш Ӏомае баьнпад араонаш.

И. ОГНЕВ,
ТАСС корреспондент.
Ла-Пас.

ХЬАЙБАЙ ПРОДУКЦИ СОВЪЯККХАРА НАЬКЪАШ

1976—1980 шерашкӀ СССР халкъа боахам дегӀаболлабара КПСС XXV съездо тӀайийча керттера лоастамаш тӀа бокха теркам тӀабоахийт ятталгӀча пятилетке хьайбай продукци алсамъяккхара. Боккха теркам тӀабахийтар хьайбаш дебадара а царгара дукхагӀа продукци яккхара а КПСС ЦК-а октябрьски (1976 ш.) Пленуме ше къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева а. Цу гӀулакхо декхаркйла бу фермий болхлой хьайбай продукци дукхагӀа яккхара хаддаиза йоакхо е.

Дика хьокхамаш гойташ чакхдаьккхар ятталгӀча пятилетка хьалхара шу вай республика фермай болхлоша. Толамца кхоачашйир пачхьалкхенга дукх, шура, тха, фуаш доккхара планаш. Из дог тӀоавоаккхаш гӀулакх да Цунца цхьана диллалийта йиш яц республика хьайбаш лелаерашa укх шера шоаш тӀайийча социалистически декхараш соаккарчул дукхагӀа хилар. Уж кхоачашдаре вӀешзе а лара йолла еза. Из вӀакхоечар де деза Ӏан замалахьа йоаккха хьайбай продукци соаккарчул дукхагӀа а из яккхерга вӀабода мах лохагӀа а хилийтара. Цул совгӀа юкъерa ца дувлийташ Ӏаннара деза дезa деррига хьайбаш. Из гӀуллакх дерттӀа вӀаьштӀеньбаьккхаиз кхоачашдае доккха новкъостал дергда дикагӀболча хьайбаш лелаерий опыто, Ӏилмане карагӀдаьннача.

ТӀАЙ ХЬАЙБАШ КХАБАР

Цхьанна болча кулгалхошта а хьайбаш лелаераште а мотташ хила мег кӀайхача а сийрдача а помещенешка лоатта а деш декъе доакъари концентраташи мара кхы хӀама а ца луш кхаьбача, алхамарча хьалашка самна хьайбаша дукха продукци лургьяц, аьнна. Из нийса дац. Дукхьала концентрированни доакъарца кхабарах дегӀайоагӀаргьяц хьайбаша лу продукци, нагахьа санна царна бараа, жом, силос, кхы тайпа моша доакъар луш ца хилча. Ӏан замалахьа оттаьча рационага хьежжа хьайбаш кхаьбача цар луш йола продукци алсамйоалалга хьакъох дикагӀболча хьайбаш лелаерий балха опыто. Ӏилмо, практико ма-хьеххара вӀашагӀа а здеш доакъара цекхашка кийчде деза доакъараш.

ДОАХАН ЦӀЕНА ЛЕЛАДАР

Ховш да, шийн ханнахьа цӀен а деш лелаеча хьайбаша дукхагӀа продукци лургa. ХӀана из ишта. Кхох, нувкех цӀендаьча хьайбай цӀий дикагӀа дел, ца бахьан долаш кӀезагагӀа шелду уж, цунна цхьана дикагӀа пайда эц даьхьа доакъарах. Из кхета а деш Ӏан замалахьа хьайбаш цӀена лелаерa хаддаиза йоакхо е еза фермай болхлоша.

Хала хете а, белгал ца даьхкача даьц продукци алсамяккха йиш хулийтача цу лоархӀамерча торонех вай республика хьайбаш лелаераша хӀанз а тоъал пайда ца эцга. Шийн ханнахьа кераш хӀалкхьарвар ца хар, цӀен ца дар бахьан долаш шелалах хоба а дале атташ хул хьайбаш республика дукхагӀа йолча фермашка. Дукха йоакхо ца хьайбаш цӀена лелаадара Шалински, Урус-Мартановски, Нохжай-Юртовски, Веденски, Гудермесски, Назрановски районий дукхагӀдолча боахамашка.

ЦӀенначa хана хьайбаш тӀара дешаца дукха микробаш Ӏойоах. Из бахьан долаш деттачарa, кхоабечарa ара а даьха цӀенде деза хьайбаш. ХӀаьта ара мух а болаш шийла хилча вентиляци йолча помещене цӀенде деза уж. ЦӀенде могаран хьайбаш царна доакъар диллачул тӀехьагӀа. ХӀана аьлча, цу хана уж цӀендеш хилча сатем бов хьайбай, вогӀа дуь цар доакъар.

ДОАХАНГА САЛАӀИЙТАР

Продукци алсамъяккхара доккха новкъостал ду доаханга цайи ханнахьа салаӀийтаро. Мух-малх кхетийтара помещенешкара ара а даьха шин-кхаь сахьата леладе деза доахан. Малх а болаш екъа йолча дийнахьа ара дукхагӀа лелийта йиш я уж. Ара а даьха лелаьдачул тӀехьагӀа сиха мел а дале дикагӀа дуь доахана доакъар, хӀаьта йиаьр дегӀах дикагӀа дӀа а датт. Цунна цхьана чӀоагӀъю унахцӀено, алсамйола луш йола продукци.

ДОАХАН ДАЗАРЕХ ЛОРАДАР

Дазар кхайттача хоалуш доккху доахана луш йола продукци. Ӏан замалахьа доахана дазарац кхетт дукхагӀча аьхьде уж латтаа помещенешка лостам ца хилар, дукха кхоачамбоацераш нийсдолийташ хилар бахьан долаш. Ишта, доахана дукхагӀа дазараш кхетт хьаьнита, хьайбаш дӀадехкача бӀоагӀех, наӀаранта эшачер ца эшачер дийттта хьестамаш доахкача, цхьацца йола дахкан дӀамаш аьнка саьргашка чӀоагӀаьача, чухьа бӀехa, тха баь моттигаш йолча помещенешка латтахь. ХӀана? Доакъар дуача хана е чура лелийта арадоахаш хьастамаша, аьшка саьргашa човнаш е мег доахана. хӀаьта дайжа Ӏоккхийта маьже лоазе а мег. Из кхетаде деза фермай болхлоша. Хан-ханахьа кӀалхьарпар а хувцаш цӀена хилийта еза доахан латта помещенеш. Чура дӀахха еза эшаш йоаца сов хӀамаш. Уж гӀулакхаш дерттӀа кхоачашдарах тийша я Ӏан замалахьа доахана унахцӀено.

КХОАЧАШДЕ ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ БАЛХА ХЬАЛАШ

Ноккха продукци лох а ца йолийташ, юкъера а ца хувлийташ хьайбаш Ӏаннгара доахаргда фермай къахьегамхой балха а салаӀара а хьалаш дика вӀаштӀехьдаьхача. Дог доагӀаш бевзам боацаши сато деча баллий хьокхамаш тайп-тайпара хул Нагахьа санна, саг шийн балхах доккхий вен хилча из къахьегама тӀера хул, шийн балха хьокхамаш дикагӀа хилийта лоаш болх бу. ХӀаьта балха раьзавоаш, дог ца доагӀаш волче-бааха доацаш кхоачашду шийн декхараш.

Хала хете а, хӀанз а дукха ба вай республике фермай болхлой къахьегам вӀаштӀехьбаккхара, аттачабаккхара лоадама хӀама ца ду кулгалхой. Цхьайола фермаш Ӏалашъяйзе я кхыметтел хилаиза баргбоацача гӀирсаца ишттa: поврашца, шодашца бож беттача хана эшачунна. Хьайбаш лелаерашта лац специальбарзкъаш, догӀа доакъар, пахча, мӀора. Цу тайпара кхоачамбоацараш нийсалу Грозненски, Веденски, Шалински, Советски, Нохжай-Юртовски районий цхьайолча фермашка.

Кхоачамбоацараш дӀа а доахаш лихе дийнача тайпара Ӏай хьайбаш лелаерa болх вӀаштӀехьбаккха хьажа беза боахамий кулгалхой, специалисташ, фермай къахьегамхой. Цунах тийша хургда Сийлахьбоккхача Октябрьа 60 шу дузача укх юбилейни шера пачхьалкхенга хьайбай продукци йоаккхара хьалхашка латта декхараш кхоачашдар.

Б. ДИКАЕВ,
Нохч - ГӀалгӀай НИИСХ-а вокхагӀволa Ӏилман болхло, ветеринарни Ӏилмай кандидат.

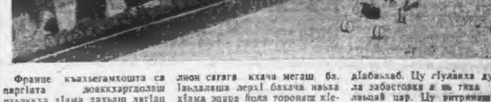

Франце къахьегамхошта са паргӀата доаккхаргдолаш цхьаккха хӀама дахьаш дацӀац 1977 шу. ХӀанзе а даьча лоархӀамех налогаш 12,7 процент гӀаккхетаргйолаш я. Экономически цхьана гӀулакхаш лелаадарен дегӀаахарен Организаце лерхӀачох мехка нах хьабе болх боацаш хилара боарам 1,7 миллион сагага кхача мегаш ба. Ӏаьдалаша лерхӀ бахача наьха хӀама эцара йола торонаш кӀезигъе, къахьегамхой цу гӀулакха духьал боллаше а.

Балхара нах дӀабахара «эпидеми» торгови сете кхаьчай. «Бель жардиньер» яхача парижски тика дирекце аханел дукхагӀбола боллой балхара дӀабаьхаб. Цу гӀуланкха духьала забастовка а ю тика дӀеланьцай цар. Цу витринаш тӀа оттадаь «Тика дьалеьцаф», «Дирекце даь рождественски совгӀат — 112 саг балхара дӀаваьккхар», «Тхо духьала да балхара нах дӀабахара» яхи плакаташ (сурта тӀа).

ТАСС фотохроника.

Іалам—адамлен рузкъа

ПАРТЕ ЛОІАМАГІА

Нохч-ГІалгІайчен лаьттан лакхадерашна дика хьийкъа юртбоахама культураш кхейир. ДІачуйиллача пункташкеь чакхдоахача промышленноста предприятешкен кхаьчар 167 эзар тоннаш хаьт, 108 эзар тоннаш компост, 56 эзар тоннаш сом, 8,5 эзар тоннаш коертолаш, хІаьта уж духиха а дукхагІа хул оттаьь хиннича планаш хьалхагІа тІахьийсача социалистически декхарш.

Уж тайпа толамаш доахаргдаш аьдатта, пуш чекаш, хьумаш... начхаьалкхен доаладьа болча (СССР Конституци) социалистически начхаьалкхене мерз.

Укхаза дагалехача баккъахьа хуьнда, исторе чуьь этара хьалха, ленински декретагІа, лаьтта, ну тІа болх бераштa дІадехние хилар а Іалам лорадара ерриге мероприятеш начхаьалкхен лаьттан тІа чакхъяха торо хиния лиллер а.

Ленинца къахача тайпара, Іалам лораделга вай партен правительстван политика а хиниа дІаьттхал. Гонахьера Іалам лорадара дахьъера принципиальни положенеш кердача тайпара оттийр КПСС XXV съезде. Парте XXV съезде доклад даш, ноатгъоста Л. И. Брежнева аьнна: «...Іалам лорадле йиш йолаш а лорадле декхарш а да, ноакъостий. Іалама ноакъостал де дезa цуй вахара аллаш дизза хьалеллара. «Зиза доеккхаш лаьтта край» яхаш аьаьрдения, массанена а доалаш дола доилаш ха йайна. Иштта оал наьха аналеша, олешто. Іаламца уж дІайийна хиларо, кунарча цар безамо белггала тамашийна дика хІамаш гойташ долча лаьттах. Из бе вай социалистически никъе.

Хьанит доацa хІамаш гуеламичуя тІехьагІа ма а лорадеш, этара хьалха, производство дІайоллаенича хана, Іаламца гІулакх тоссаленнача дика лораде, тоаде деза Іалам.

Отходаш юха па къестийташ бола технологи, гобоахийташ дигa болх байтар, минеральни беллах промышленносте комплексаш пайда эцар, Іалам лорадеш бола кхы тайпа мероприятий чакхъяхар — уж да тоахьера Іалам цІена лоаттаделга Іаламцдеш дола гІулакхаш.

Уж гІулакхаш кхоачашдара ноакъостал де делаш я вай социалистически планьировани система. Іалам лорадара отдел віашагІъеллай СССР Госпланo. Цо кийч я я, СССР ерригача министерстваштен ведомстваштен, союзни республикай Министрий Советашта дІахьийтай 1977—1980 шерашка Іалам лорадарен Іалама ресурсех пайда дикагІа эцарен планашка контрольни цифраш.

КПСС XXV съезде доклад ан ноа. Косыгина белгалдьяхар, хий яхар сапна йолча чІоагІа маьлерча ресурсах пайда дикагІа эцар — из бокха экономически проблема хилар. Тезача хих шерра пайда эц юрта боахаме кхашка дий диллара, промышленносте, транспорте, бытовой гІулакхашта.

Тезача дах пайда эцара гІулакха халкъа боахама кхача доаькъоста юкъе дьаллара моттиг лоац юрта боахамо. Пайда эцаш дола хий дІало йодача хана кходара промышленноста технологи эргаьмкха тоае дерхІ. Масала, нагахьа сайна 50-ча шерашка хьалгьеллен мехкаьтте чакхдоахача заводаш 1 тонн мехкаьтте чакхдоакхаш хьача 7—8 кубометр хий доаде хиннадале, 70-ча шерашка хьалгьераша — 0,24—0,12 кубометр мара доадац. ХІанз хьалъе дерхІ промышленностера хий иІалла аракхувсаргдоацаш, гобоалайташ хих пайда эаргболаш бола мехкдаьтта чакхдоаха заводаш. Цу гІулакхо торо хуаьйтаргья хий а чкъаьрий лела моттигаш а цІена лелае, хиита гойнахьен культурно-уахацІенон гІулакха пайда эца.

1985 шерале Советски Союзе гетара дІадаргда кІешданзе а хІанта цІендаь, зулаеш хІамаш дІагъоастанза дола хин хьарсаманна укъайтилгa.

Х-ча пятилетие хий цІенду гІирсаш хьалду 178 городе. Х-ча пятилетие Іалам лорадара хьахийцача 11 миллиард сомах 7 миллиард сом хий цІена лоаттадарга дІадоххийтаргдоаш да. Халахете а, мертІа довла гІулекхаш а нийсу вай лахача метте. Колхозашкен совхозашкен хьибаш деладу специализированни комплексаш хьалъета хана кхоаман кхича отходехІ пайда дикагІа эцаргбола способаш теркалъаш гІишлонхоша. Из балъан долаш доелхан лелабеча фермашта юхе Іалальмте дукха шІала Іоа. Кхашка дІекхачак лаьтта хьаьндеш бола органически удобренеш. ДогІа дийлхача Іоухача хино шийца хьарсаш чу кхуль шІада, цудулье из Іамкъ хи чурча чкъаьраша, мала мегаргдоацача доал хий. Цу гІулакха предприятешка, колхозашка, совхозашка тІаьхьенаш лоаттабар, вай Іалам лорадар хІара советски сагІ декхар да.

Вай зама — чІоагІа Іилманахтехнически прогресс хула зама. КПСС XXV съезда решенеш тІа белгалдаьккхад Іалам лорадара дІахо Іилман проблемаш кийчъянта лоархІамаш хилар.

КПСС ЦК-еи Советски правительстван чІоагІа лоархІам бу Іалам лорадарен Іалама рузкъах пайда айса эцарен дикагІа дуней халкъашта юкъе цхьана лелаедеча гІулакхий. Белгала, планетера дуккха ресурсаш дерригача дуней тІарра наха цхьатарра пайда эцаш я: сигалара фо, дуней океан, дукха фордаша доаха хиши, Лаьттан Къилбаседеьарчен Къулбеаьрчен полюсашкара, цудулья цар йоаххо елга цхьатарра лаягье хкоачаш хила деза.

Оалхазарийн оалхазарийн дукха тайпаш, къаьстта я мехкара мехка дІа-ioха ухаш долчар, теркалаш начхаьалкхений доазонаш, цудулье царех кхетамна пайда эцара дуней тІарра деррига халкъашн сарлагІдоаледеза.

СССР итара хьалха сарпагІа а йоал, хьинере воакъостал е ду регионални доазовел чуьльa сайна, иштта глобални масштабе а гонахьара Іалам лорадар дуьле дуней халкъашта юкъера конвенцеш договораш кийчдара а чакхдахара а.

Из доаш дагрхкІа дийнар Европерча кхерамзлени цхьана гІулкхаш делахарен гІулакха болча 1975 шера август бетта Хельсинке хиннача Совещание. Совещане ТІехьарча акта гонахьара Іалам лорадара раздела доакхагІа дола дакъа советски экспертапна кийчъяь дар.

КПСС XXV съездо шІаьхха а боккъдир Хельсинке лаьрхІар ше къобеладаь тІазаш хилар. Іалам лорадаран Іалама ресурсех пайда дикагІа эцара чакхлаха дьина КПСС XXV съезда решенешка, КПСС ЦК-и СССР Министрий Советеи сопаамеша. СССР Лакхехьарча Советa сессе решенешка оттадаь гІулакхаш — советски сага, дІахьарчен тІаккхувргдоачен нодахалий Коммунистически партен Совенсна пачхаьалкхтевон йоахко ен хилара дола къаьгта тешал.

Іалам лорадеча хІара активиста декхар — хьалтамза лаьтта декхарaш кхоачашдара, вай Даьхен Іалама рузкъах пайда дикагІа эцаргаш из деладелгьы Іаламцдара парте дика гІоннча хилар.

И. ЭСТЕРЛЕ,
Нохч-ГІалгІай ВООП президиума член.

Іалам лорадар — вай декхар

Іалам лорадара, пунаш кхом а беш пайда эцара халхакъз йоаххо ю вай партен правительства. Иштта, 1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегІабоалабара КПСС XXV съездо тІайийцача карттерче доастамашка дуьшна, Іалам лорадаран из меттаоттадаран аттагІча пятилетие пайда эцара 11 миллиард сом ачча хьакъоастадаь.

Хиш фо Іалама зене йолча хІамашца біехдарах дукхагІа, каст-кастагІа бездтохкаме оз тІехьарча хана промышленни предприятей кулгалхой. Из баьъан долаш хІамо кІезигагІа біехду Іалам промышленни отходашна. Хий, фо цІена хилийтара къовсам лоаттабе декхарийла а хІара производствени коллектив, беррига къахьегамхой. Іалам лорадар — тІехьенах йоаххо яр сайна хІама да.

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача укх юбилейни шера Іалам лорадара йоаржальча социалистически хьи условеш віашттІехьъаьхьaй Нохч-ГІалгІай республика Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо, ВООП республиканкси совето. Социалистически хьи віашттІехьъаьхкхарa цуй итогаш аран дагрхгІа комисси віашагІъеллай республике. Культура министерствано кинофикаце управлененеi декхар тІадиллад Іалам лорадарах лекцеш, беседаш е, кинофильмаш хьокха.

Социалистически хьи карттера декхараш — Іалам лорадара, пуиах кхом а беш пайда эцара йоаххо а ен КПСС XXV съездо дах сопаман вахара шерра юкъедоаладора. «РСФСР Іалам лорадарах» дола закон кхоачашдара нах дукхагІа юкъезодар. Цу хьалъелла халдена къовсам лоаттабе безa Іалама зене йолча баьнаша, садоалача хІамашца, дукхагІа дІайогІа еза гаьнаш, чиекъха еза «Хьу лорара», «Чкъаьрий лорадара», «Оалхазарий лорадара» месечникаш.

Іалам лорадара хьалхача хьье комиссе итогех хьалхара моттиг яьккхача коллективана дургьа Нохч-ГІалгІай Министрий Совета карара хара лу ЦІе байрах, хІаьта Іалам лорадеш къаьстта доакха дакъa лоацаш хиниа нах белгалбоахаргба нах болча совгІаташна, ВООП-а дипломашца граматашца.

Х. ДАДАЕВ.

МОЛДАВСКИ ССР. Бендерски дзари дета комбината балхлой гІулакхерча нахьех цхьа эзар гаргга кашй берий ух предприятешний чоах хьалъяча школе даха за йоаччa берий учреждениешка. Даьра дераш безачa посёлке дукха хи йоацкам хьайийлай «Золотой петушок» яха карда берий комбинат. Цул помещенеш итт эзар квадратни метр совгІа моттиг дІалоацал я. Шоай хапашна хьалкха «шо-шоай цІа» долийз я хІара групна, хІаьта лоазарши занятеши е эзаш мел йолча оборудованешка кийчъаь я да ух.

СУРТА ТІА: «Золотой петушок» яхача комбинате ухаш йола Малявская Ира.

Б. КАПИННАН
А. СИМАНОВСКЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

НАЬСАРХОЙ ТОЛАМ

Дукха ха ма г. Соче хиннача къахьегамхой самодеятельни художественни творчества зональни хьажаре дакъа лоацаш хиниа Нохч-ГІалгІайчен делегаци віоеш. Цига къаьстта боккха толам баьккхар халхарий коллективашта юкъе хьалхара моттиги хьажара лауреата цІие яьккхача Наьсарерча пален халкхарен халкъа ансамбло. ХІаьта укх деношка КПСС Наьсарен райкоме Соче бахаш болча Сийлахь-боккхача Даймехка тІема доакъашхоашкара Данилоегара, Никитенкогара, Грушингара, Адусенгара, Асиченкогара, кхычергара письмо денад. Цу тІа яздy: «Іалаьмате боккха тоеш бер тхона шун художественни самодеятельноста коллективо оттадаьча концерто. Цу коллективо віашгІоттадаьлар Ерригсоюзни фестивала лауреат хила. Шоана сайна цун вех боккхо кхаь хилар тхона а. Иштта хоал хеташ тха доганаш тІайийлар цар оттаь программо».

Хьажар чакхдоаккхаш эла массаза а тІаш аьлла хьалйиіла хулар. Безаме тІаийбора цар тайп-тайпарча моттигашкара балхе самодеятельни артисташ. Цхьабакьа ку дукхача коллективашта дакъе а вар белгалбир Наьсарера халкарош дераш. Хьажар чакхдаьлачул тІехьагІа гучадаьлар цар искусстве дакъа мах хьажараша сайна хоре а баьлга. Цу толамга иштта кхаьчай из хагирхой коллектив?

1968 шера Наурановски районни культура ЦІагІа віашагІъеллар пален халкарен самодеятельни ансамбль. Цу хана дахо цига дакъа лоацаш ба болххой, гІулакхера нах, дешархой — палеши халкарaшеи деза хатаб нахи мехкарийи — ерригаш а 105 саг. Цига е маІача наьха вокальни группа, баянисташ, струнни группа, кхмераш.

— Юкъьаша тхона дукха халонаш нийслора, — дагалуве ансамбле художественни кулгалхочо Гапархоев Мухьмада. — Художественни самодеятельносте дакъа лела лоаш барам дукха бацар, къаьстта гІалгІай мехкарашта юкъе. Цудулье дукха болх бе бийзар коллектив віашагІболлаш. ДІадоалалуш городерча профтехучилища зашархоеxи совхоз-техникуме студентеxа віашагІъелляр халкхараш ду группа. Дукха за шІалекъа халкарий коллектив тІаккийтар вокально-инструментальни ансамбль а. Цига дакъа лоацараш г. Назране бехха нах хиниа на Іеог кхача юрташкара а бар. Иштта ансамбле дакъа лоацаш бар ЖІайрахьарча школера пионерожата Цицкиева Тамара, ТІой-Юртарча школа исторе хьехархо Кодзоев Къовсал, кхыбараш.

Пхийтта шу дьаьлад Гапархоев Мухьмада кагирхой халхараш де Іомабу. ХІара дийнахьа — ІуйрийнаІ, сайрийна культура ЦІагІа гургва шоана из, иштта хозаргба Евлоева Марема декхаш бола пандар, гургба халхабуелаш катий нах. Ансамбль репетици ен я. Юха я юха а Іомадер дІачІоагІде гІерташ ду цар шоай хІара халхар. Кхоана наха шоай гоазал біаргавйта сцена тІа араьбьаьча шоай віийбала безаргбоапаш а наха лоІам бе гІерташ я.

ХІанз Наьсарера палеи халкарен ансамбль района къахьегамхоашта айза на Іеш лоалахарча районашка, республикашка а дІайизай. Шe хьахинача шерашка деиз 224 концерт оттадаьд цу коллективо, царех 130 Наурановски района юрташка а оттадеш. Грозне С. М. Кирова цІерагІча парке, В. И. Ленина цІерагІча культура Двореце, химикий культура Двореце, республиканерча телевиденe гІолла барейтта концерт денизд ансамбло.

Концерташца Къабарбеседа-ХІирий автономни республике Куртат, Ногир, Черкес, Карча ахача юрташка дукхаза а бехха хинлоб наьсархой. Каст-каста цига ух уж Пригородни районашкоацца социалистически хье хьана район болендаь. ЧІоагІа дика тІаьхьен чакхдаьлад цар цига деиш концерташ. Дерригаш а тхьаь дий концерт денад цар шоай лоалахой болча. Толамца чакхдийнад Сунженски, Малгобекски районашка гойта концерташ а.

Программа тайп-тайпарен, дика кийчъаьа, артистий гоазал дукха йолаши халарах Наьсарерча артисташа юртарча художественни самодеятельноста республиканерски хьажаре шоллагІа моттиг яьккхар, хІаьта халхара коллективо массарел кот а яьна Дона тІарча Ростове хиначa хьажаре дакъа лело боакъо яьккхар. Иштта Ерригроссийски хьажара лауреат а хилар из. Москве хьажар чакхдоалаш оттадича концерте дакъа лела боакъо яьккхар коллективо.

Советски, Урус-Мартановски районашкарча коллективашца цхьана наьсархоша концерташ гойтар массехк шу хьалхе Москве Чайковски цІерагІча концертни зале, округной эсарий ЦІагІа, бронетанкови эсарий Академе, съездий Кремлевски Двореце. «Серп и Молот» завода культура ЦІагІа. Цига а дика гоазал гойтар цар.

Іалаьмате дика кийчбелар Соче хиннача тІехьарча хьажарга ансамбла солисташ Хулагов Мухарбик, Шадыжев Абукар, Шадыжев Руслан, Газдиев Жамаал, кхыбараш. Советски Эскаре вахалехьа ансамбла юкъе дакъа лоацаш вар Угурчиев Гирихан. Цига дика гІулакх чакхдаьккхе ансамбле юхаиера из. Цу коллективо Соче хьехкар ЖІайрахой халхар. ХІаьта мехкарешта Хашагульгова Іашата, Журкина Светланас, Гайтукиева Заремас, кхычар вир азарий халхІар. Цу шиа номерах царна єшр довло медалеш.

Соче тІехкьара концерт дуча хана зале гулбеннарша ура а айтта дІаьндаь тІоараш тахар наьсархой белгалбоахаш. Зале баьгІарашта юкъе вар СССР летчик-космонавт Ю. П. Артюхин. Цул совгІа ансамбло яьккхар ший тайпара приз — «Эггара къоналча ансамбла» аьа лаьрхІар.

ХІаьта хІанз ансамбла доакъашхой біаргаго йиш я совхозий фермашка, тракторашта ремонт еча бригадашка юрта боахама къахьегамхой самукъадоахаш. Цар программа юкъе хул халхараш, иллеш, юморескаш. Ансамбла коллектив Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара хетаь программа кийчъеш я.

— Укх деношка, — йоал Гапархоев Мухьмада, — Москвера Центральни телевиденера тхога письмо денад. Тхо дакъе дала хьийхад укх бетта кургйолча «Тха адрес — Советски Союз» яхача передаче. ХІанз цига даха кийчлуш ха тхо.

А. САГОВ,
тха себ. корр.

ЛЕКЪ—КОА ТІАРА ОАЛХАЗАР

Дикача промышлени вашоварие юкъе Европе, Азе, Африке этара дукхагІа доарачча оалхазарех я лекъ.

Укх тІехьарча шерашка аргІара Іалама моттигаш дикка кІезигъеннай. Цун бальан да юртбоахаме культураш дІаера эрий дада лаьттеш дукхагІа чулуацар.

Цхьабакьда лаьттен тІера лекъаш цІенъенна дІаеара кхераш бац. Дуьна за йоацаш кхабе йолаьй уж фермашка а цІагІарча боахамашка а. Царех дукхаза пайдане хІамаш доахь, юрта боахаме леладу оалхазараш а хилла шоай моттиг чІоагІа хьалаьцай цар.

Цар шоай тайпара белгала я уж сихе ондаоелаш, гІураш хьалха йолеш, фуаш дукха деш, кхаьара дика дуьнаш оттадуш хилар.

Лекъа шІорига цхьан бетта 15-за дукхагІа тІекхет доазл (6 граммегаре 90 граммега кхочачаьна). 45 ди шоай деннача зана фуаш де йолелу лекъаш. Акха лелача кана фуаш дешi тхьами доетхаш зиниа сезон дІальниай цар, цудулья хІанз акха лелача пекъаше деча 10-за дукхагІа ду цар фуаш. Цхьан лекъо шере 200—250 фуъ ду. 17 дийнахьа доаниа цар тхьиьим.

Белгалдоалаш хІама да, лекъий дийнача доаьнга дипача цар ду фуаш Іалаьмате доккхий хулаш хилар. Эзача ше 120—140 грамм хул лекъ, хІеста Іодаь фуъ — 11—12 грамм. Лекъа фуа удельни доазл шийдегІа доазлга дилача 2—3-зза доккхагІа да коа тІарча кхыча оалхазарий группай удельни доазлал, хІаьта цхьан фуага доаддa доакъар коа тІарча кхыч оалхазарий фуага додачуа кІезигагІа да.

Дукхача мехкашна — Японе, Англе, Франце, Итале — фермашкен цІагІарча боахамашкен лелаю лекъаха дуих даккхараш фуаш дайтарен. Лекъий фуэх кислоташ, белок, лизоцим кІезигагІа йола хьоенал дукхагІа йоалл котамий фуэх йоалле чул. ДІадекъа дедаш за дукхагІа йоакх цар, котама дераш сайна сиза теллкац. Лекъа фуий бале цхьан граммах котамa фуий белех йоалечул кхезза дукхагІа йоалл В₂ аха витамин.

Дукхача авторашa белгалдоаккх, лекъе дуаи фуаш чам боаахи догІаш лотаьш хилараш совгІа, дарбана а дика хилар. Лекъа керда даь бийда фуаш мела могаду дукхача лазарашйе — стенокарди, гипертони, диабет, бронхальни астма, кераш цІескйсарилгаш язва хиннача, цІий кІезига доиче, цІий лаьлаш теллача наха.

Цу къакъеьа ма-дарра дуьц 1968 шера арадаьннача № 5 йолча «Птицеводство» журнала 1968 шерарча № 8 йолча «Здоровье» яхача журналаш тІа арадьниача массекх статья тІа.

Вай мехка дІадоладенная цІагІа Іомаеь японски лекъаш лелаенга. Уж цара Іема я, атта а уж дукхаза цхьана чу а охна оаганга чу а къица чу лелаеш, цудулье кІезига моттиг дІалоацаш цар, отар чу, коа юкъе, кхьамет чел шартера а лоеттаe йиш я уж. І квадратни метр дІалоацача моттига 30 лекъ лелаe a хІара дийна цергара 15—25 фуъ чуда а йиш я.

Цар коа хІама котамашта тоссар мегр я. Цхьабакьда кастъаста эргайоаккха, 16—18 процент бийда протеин а йоаллаш хила еза царна тоcса хІама, температура лекхагІа хила еза (20—23°С).

Іаь заманахьа мацхана йоакха гІойленагІа а уж. Зашеча боерама температура хиийтар дуьце кІаьда аьшк тІа а хьоерчадийе электролампани йола аьшна чу.

Японски лекъий Нохч-ГІалгІай ветеринарни Іилма-тохкаме станце елай город Сочерче санаторешта сапоІеча цІеношта фуаш дулаш лоаттадеча Хостински лекъий фермера. Уж елай оалхазарий юкъерча биологически закономерностей тедуктІадоалерца дувзадениа цхьайола опыташ яра аьттув бовагІа йола модель а алрхІа. Цу цхьан хенна тха дог тайпар, доакха доаца, цІагІарча хьалешна деладе атта дола из сигъердаша оалхазар экономически пайдена хиларал совгІа, берашта кхетам балара а дика хилар. Дийнача хІамаш йоакхо а бераш Іомадар — къахьегам дукха безарг болаш, дисциплинаш йолаш, дог-уйла дика долаш уж кхийдадела да.

ХІама тоссача кхоачаш бе цара. ХІара дийна 10—15 фуъ диллав цар дезaла кхачаеш чІоагІа низе а долгдоаш.

Лекъ иштта дика аяаьдргъе цхьаьаша дийнача хІамай оагйа хьедара а. Цуница дузадеиа лаьрхІа тёрко а еза укх тІехьарча шерашка йийнга геттара кІезигагІа лаьтта вай цхьайола акха хІамаш вахара. 20 — 25 шу хьалхагІа вай республике Тайпал декъарча дакъа тІа біарча Іулеш лелар экономически экологически доашза дийнача чІоагІа пайдена йолча стрепеташ дрофеш (дудак) яхача промысловой оалхазарий. Укх тІехьарча шерашка цу оалхазарий геттара фу хьадд. Цу гІулакха чІоагІа Іоткъам беьб тІайоелача хІамашта зулиндергашца лоаттабеча къовсамо мора ца хуш ядохимикаташ еттаро.

Дрофеш стрепеташ шийча хІамаш юкъейоахьай, хІаьта а цар фу ца лаьийтареш уж ябери даш кІезига хІама да.

Тхона хетачох, хІанз этта хьенашка уж оалхазараш къаьстта цар біенаш декха моттигаш лорараа цхьана иштта уж карa Іомадара опыт а е еза. Цу гІулакха юкъе белгалбара дакъа лоацаргдар Іалам лорадара республикански общества, охотниспецца. Іалам лорадара общества членашна.

А. МОЧАЛОВСКИЙ, Б. ДИКАЕВ.
Нохч-ГІалгІай ветеринарни Іилма-тохкаме станце белхахой.

Цу тІа а цхьа итт-ее лекъо хайре моттиг дІалоацаш, лелачаш кхоабеши атта я — цхьа хІама дуаш истола тІа юкъейоссаш.

ТАТАРСКИ АССР. Набережни Челнашка тхьалхьа лаьтт йоакха автозавод. Цунна хьана юллаш лаьтт керда город. Хьалха хІакварча дукха этажаш йолча цІенкой квартелаш. КамАЗа лунахача болхлоаша керде шу дездиp кердача, дика кийчъяьа квартирашка.

СУРТА ТІА: Набережночелнински цІенол деча комбината СССР Лакхехьарча Совета депутата Р. Салахова (аьттехьара кхоалагІа вар) бригада арахатара кІа дІалуш я.

Е. ЛОГИНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

СПОРТИВНИ ХОАМАШ

ВОЛЕЙБОЛ

ДІайолаеннай СССР волейболах лаьлахара моттиг яккхара къаьвш. Грознера «Автомобилист» ловзаш йола «А» классе хьалхара лига укх шера шин подгрупна йийкъай. Цунна цхьана ловзаш я ер командаш: СКА (Баку), «Динамо» (Ташкент), «Труд» (Шевченко), физкультура институтa спортивни клуба команда (Тбилиси), «Спартак» (Ереван). ХІаьта шоллагІча подгрупне лоаз «Автомобилист» (Днепропетровск), «Калев» (Таллин), «Динамо» (Ленинград), «Политехник» (Кишинев), шІенош деча комбината команда (Фрунзе), «Кураппаратура» (Вильнюс).

Подгрупнашкара віашагІкхетараш чакхдаьлачул тІехьагІа финале ловзаргьа подгрупнашка призовой моттигаш яьха ялх команда. Финале котъалийна команда тІадоагІача шера лакхерча лиге ловзаргье. ХІаьта шоллагІа моттиг яьккхачо лакхерча лиге тІехьарча шин моттигах хьалхарьяр яьккхачуна лакхерча лиге дега за боаьо яккхар дуьхь цу віашагІкхетар чакхдоаккхаргда.

ХІанз подгрупнашка хьан дІайолаеннай. ДІаладача шоатта дийнахьен кІиранайінахьен «Красный молот» завода спорта Двореце Шевченкорча «Труда» ловзаш хилар «Автомобилист». Цу шакхе а матч счет 3:1 а йолаш котбаьлар вай волейболисташ.

М. САЛМАНОВ.

ДОТТАГІАЛ ТЕЛАР

Вай республике массехк ди даьлахар Черсий-Балкхарой АССР «Урожай» яхача республикански общества ший лоьмагІа віалтохаргах латара команда. Грознеиски района Пригородное яхача юртен г. Аргунен командашца шн віашагІкхетар хилар хьадиий. Уж котбаьлар Пригородное юрта хиннача матче, хІаьта ийшар Аргуне.

А. ИЗМАЙЛОВ.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

[illegible]

РАДИО

[illegible]

ХАОТТАМ

Тахан республика гІолаеи Грозней хувалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, къилбаседа - малхбоалехьара сеунде 0—5 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 10—15, Грозне 11—13 градус шелия йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лоа а лелхаш, дохк а доалаш, малхбоалехьара сеунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура буьйса 19—24, дийнахьа 8—13 градус шелая йолаш хилы тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-08; редактора зам. — 3-30-11; бехктоалама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурна отдел — 3-61-40; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмий отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректоре — 2-59-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны редактора — 3-44-08; зам. редактора — 3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-40; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-59-88.

Газет арадуьл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ05013. «Грозненский рабочий» издательстве типографи, Маяковского 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского 92.

Заказ № 368.